

VALI NAMANA MAREKO NA ETALOATO

Mareko vega-matagaina kilana

Mareko arana ta Ioane. Ia ati Iesu gena melo gagalana ruala (12) aorai talimana ta. EVali Namana e rigolo 64 pene ago 68 vekarawarai etaloato, voo Iesu ekwaregato mulinai. Epepa e Roma sitinai Petero goti geinagulu-kouwai aonai etaloato. Iesu gekwalanaawai talimara Roma aonai getaluwai talimara Iesu Valina Namana evega-ripa-gitakaurato.

Mareko na ia kilana kamuna evega-riparato, netiwato, Iesu Palagu gena vetugunagi ago-venina talimana nama iwavagina e magena veraramani (Mareko 10:45). Kwalana Iesu Palagu gena rorirori kamuna kapulenai einaguluwai e gena kila maparara ekwalanarawai. Voira voo Iesu na inagulu e kala irau vagira ekalarawai voirana geriai evega-matagairato.

Mareko gena talotalo evetaina enavugaato:

1. Vetugunagi talimana Iesu gena vogomai ekala-maavuato kalana (*tenu 1:1-13*)
2. Vetugunagi talimana gena inagulu (*tenu 1:14-13:37*)
3. Vetugunagi talimana gena kwarega (*tenu 14:1-15:47*)
4. Vetugunagi talimana gena kuliitiwai e kupa vanuganai everageto (*tenu 16:1-20*)

Ioane Bapatiso gena vopata

Mataio 3:1-12; Luka 3:1-9; 3:15-17; Ioane 1:19-28

¹ Iesu Keriso Palagu Natuna Valina Namana evetaina evetinato. ² Peroveta talimana arana Isaia na etaloato,

“Palagu ekilato,

‘Au na geku vetugunagi talimana pana tugukunea,

gemu raupara pene kala-maavua.’

³ Talima ta tanoleanai ekeana, netina,

‘Velekou gena raupara ioalevaa,

gena vogomai rauparana iovega-roriroria!’ ”

⁴ Gaura pakurai Ioane evogomaito, tanoleanai taunilimalima ebapatorawai e evopatawai, taunilimalima geria rakava aora na pia vetugamagawai e pia laka-waikule Palagu genai, e bapatiso pia gapia, Palagu na geria rakava pene tugamagipiatogara ularana. ⁵ Taunilimalima maparara Iudea vanugara na e Ierusalema na geagowai Ioane genai. Geria rakava gekilagi-matagairawai vou, ebapatorawai Ioridana wainai.

⁶ Ioane gena rapuga kamela lamulamuna na gekalaato, gena paekopina nanikoti kopina, gana ganigani gaura koi e kwareremo. ⁷ Evopatawai, netiiwai, “Talima ta au muliku na pene vogomai ia gena tiavu na au geku tiavu evanagiana. Au maki ati gelegele ia gena tamaka walona pana lugaa. ⁸ Au na gomi nanu na abapatisomina, na ia na Veaga Palaguna na pene bapatisomi.”

Ioane na Iesu ebapatisoato

Mataio 3:13-17; Luka 3:21-22

⁹ Volaganinai Iesu Nasareta, Galileia vanugana taa, na evogomaito, ne Ioane na Ioridana wainai ebapatisoato. ¹⁰ Iesu nanu na erage-vagito aonai, kupa egitaato, evekala-pakato, ne Veaga Palaguna pune vetaina emarigoto ia genai. ¹¹ Ne karo ta kupa na ekea-rigoto, netiwato, “Goi au Natuku, aulamagimuna; e gemu ai maki averere-rakavana.”

Satani na Iesu eopa-tovoato

Mataio 4:1-11; Luka 4:1-13

¹² Voia mulinai Veaga Palaguna na Iesu tanoleanai etugu-agoto. ¹³ Vonai toma e pogi gagala vativati (40) egapirato, Satani na ekalatovoawai. Ia manega paera ria getaluwai, aneru na gegita-tagoawai.

Iesu gena inagulu etinaato Galileiai

Mataio 4:12-17; Luka 4:14-15

¹⁴ Ioane tipura numanai getao-togaato mulinai, Iesu Galileiai eagoto, Palagu Valina Namana eve vopatagiawai. ¹⁵ Evopatato, netiwato, “Palagu gena toma warauna pekwara, gena Basileia pekwara, (gena vegetatago tiavuna evega-rugaana ea)! Gemi rakava aora na iovetugamagi-waikule, Vali Namana aomi na iovega-taunataunaa!”

Iesu na talima vativati (4) ekearato, ia mulinai pia laka

Mataio 4:18-22; Luka 5:1-11

¹⁶ Iesu Galileia kovu pipina na eagowai aonai, Simona matarina Anduru goti egitarato, geria leke kovu ai gepiaato, kwalana ira vetavu talimara. ¹⁷ Ne Iesu na evaikilarato, netiwato,

“Muliku ai iomai-laka, pe au na gomi taunilimalima vetavura pana vega-ripami.” ¹⁸ Ne veganamo geria leke geraokwanirato, Iesu mulinai gelakakauto.

¹⁹ Ati gelaka-rauto, ne Iesu na Teimiti Tepetaio, matarina Ioane goti egitarato, gati ai geria leke veralera geaumerawai; ²⁰ ekearato, ne ira na tamara Tepetaio magena inagulu talimara ria gati ai geraokwanirato, Iesu mulinai gelakakauto.

Palagu rakava na eporogiato talimana

Luka 4:31-37

²¹ Gelaka-agoto, Kaperanaumai gekwarato. Vonai Tapati ai Iesu Iuda talimara geria rupu ai elaka-togato, ne evevega-ripato. ²² Ia gena vevega-ripa kilana taunilimalima na gekamonagirato aonai, gevevega-kaliagirato, kwalana gena kila matiavuna, ati rova gevevega-ripagiawai talimara geria kila vetaira.

²³ Vorupu ai talima ta palagu rakavana na eporogiato talimana. Ia ekeato, netiwato, ²⁴ “Iesu, Nasareta talimamu o, rakagau gemai ono kalaa notina? Goi ai vega-rakavamai ulanana povogomai? Au ripaku goi ne rai, goi nema Palagu gena Veaga Talimamu!” ²⁵ Iesu na ekilawaiato, “Kulumu! Ia genana ono lakati!” ²⁶ Ne palagu rakavana na votalima evega-pilupiluato, ne malailaina ria elakatito. ²⁷ Taunilimalima maparara gevevega-kali-rakavarakavato, ne matotaura geverenagi-verenagito, negetiwato, “E rakagau? Vevega-ripa valiguna? Ia matiavuna na palagu rakavara evega-vegupurana, e karon

maki gekamonagiana!” ²⁸ Ne Iesu valina atilovana eraka-lovolovoto Galileia vanugara mapararai.

*Iesu na viti talimara vovogo evega-namarato
Mataio 8:14-15; Luka 4:38-39*

²⁹ Rupu na gelaka-piatito mulinai, Teimiti e Ioane geagoto, Simona e Anduru geria numai gerageto. ³⁰ Simona gena tegama garena evitiato, tauniparana etiavutiavuto, gaurai emaokotagowai, ne Iesu gekaroveraato. ³¹ Iesu eagoto genai, gimanai egapito, ne evega-tanu-itiato. Voviti eaikito, ne ira egupurato.

³² Lavilavi, garo eketoato mulinai, taunilimalima na viti talimara e palagu rakavara na geporogirato talimara Iesu genai gevaiagorato. ³³ Vanuga talimara maparara numa wailanai getanu-kouto. ³⁴ Iesu na viti irauirau talimara vovogo evega-namarato e palagu rakavara gutuma egui-atirato. Palagu rakavara murura ekourato ragai pia kilakila, kwalana ira riparia Iesu.

*Iesu Galileia vanugarai evopatato
Luka 4:42-44*

³⁵ Rapa kavanai, rogotina ere laganiana aonai, Iesu ekuliitito, tanoleanai eagoto, everapalito. ³⁶ Ne Simona mataukavana ria Iesu geve tavuato, ³⁷ geve rawaliato aonai, gevaikilaato, negetiwato, “Goi taunilimalima na getavumuna!” ³⁸ Iesu evega-geleto, netiwato, “Vanuga vekavirai ita ago. Voira geriai maki pana vopata, au geku vogomai

kwalana voa.” ³⁹ Ne ia eagoto Galileia vanugara mapararai. Rupu ai evopatawai e palagu rakavara egui-atirawai.

Lepera talimana Iesu na evega-namaato

Mataio 8:1-4; Luka 5:12-16

⁴⁰ Talima ta maleperana Iesu genai eagoto, evetiu-talito, ne enogiato, netiwato, “Pene goi oririrwana genai, taunatauna pono kala-alevaku e pono vega-namaku ripa.” ⁴¹ Iesu na egita-vetugaato, gimana etugu-agoato, viti talimana enapa-kaunagiato, evaikilaato, “Aririwana, ono nama!” ⁴² Ne veganamo lepera na eraokwaniato, enamato. ⁴³ Iesu na evaikila-gaokaato, netiwato, ⁴⁴ “Ekala talima ta ragai pono varaa. Ono laka, Rupu Veaga velenā na pene gitamu, e vealeva vega-namana gaura Mose na ekilagirato gelegenai pono venia, pe taunilimalima pia ripa, goi ponama.”

⁴⁵ Na ia eagoto, vokala valina epiaato. Vove-taina gaurai Iesu vanuga taai ati maelaka-togato, a tanolearaimo etaluwai. Na taunilimalima kapu irauraura na Iesu roe wageago-veniawai.

2

Iesu na rakava etugamagi-piatogarato

Mataio 9:1-8; Luka 5:17-26

¹ Toma reketa gevanagito vou, Iesu Kaperanau-mai maewaikuleto. Taunilimalima na valina gekamonagiato Iesu numai. ² Gaura pakurai taunilimalima gutuma gelaka-kouto, numa aona gevega-vonuato, pene ago vanagi pokana

maki ati pakana. Vonai vou Iesu na Vali Namana evopata-venirato, ³ aonai talima vativati (4) na tauniparana kavata ekwaregato talimana ta Iesu genai gevua-agoato. ⁴ Taunilimalima gutuma gaurai, ati geria raupara Iesu laganai pia lakakavi-ago. Gaurai ira na Iesu erugato atana numa kinina gelovo-vagiato vou, viti rakava talimana magepana getugu-rigoato Iesu wailanai. ⁵ Iesu na geria kamonagi egitaato gaurai, ia na viti rakava talimana evaikilaato, netiwato, “Natuku, gemu rakava patugamagi-piatogara.”

⁶ Rova gevevega-ripagiawai talimara reketa vonai getanu-tagowai, aora evetaina getugamagito, ⁷ “Rakagau gaurana etalima vovetina ekilana? Ia na Palagu ekilagi-piatogaana. Rai na rakava pene tugamagi-piatogaa? Palagumo geregana!” ⁸ Iesu ripana ira rakagau getugamagiawai gaurai, evaikilarato, netiwato, “Rakagau gaurana evetaina gotugamagina? ⁹ Raka para kilatiwa malaga, viti rakava talimana para vaikilaa, ‘Gemu rakava patugamagi-piatogaa’ naparatiwa, pa para kila, ‘Ono rugaiti, gemu gepa ono gapia, ono laka’ naparatiwa? ¹⁰ Au na ana vega-gitami, Taunilimalima Natuna magena rorirori, rakava pene tugamagi-piatogara etanoparai.” Ia na viti rakava talimana evaikilaato, netiwato, ¹¹ “Avaikilamuna, ono kuliiti, gemu gepa ono gapia, numai ono laka!” ¹² Rorirori erugaitito, gena gepa egapiato, taunilimalima wailara na elakatito. Gaura pakurai maparara gevevegakali-rakavato, Palagu gevega-rageato, negetiwato, “Evetaina ta rogotina tara gitaa.”

*Iesu takiti-koko talimara ria geganigani-kouto
Mataio 9:9-13; Luka 5:27-32*

¹³ Iesu maeagoto kovu pipinai. Taunilimalima gutuma ia genai geagoto, ne ia na evega-riparato.

¹⁴ Iesu elaka-agowai aonai, ia na Alfa natuna arana Levi takiti monira gegapirawai numanai tanutago egitaato, ne evaikilaato, netiwato, “Muli ai ono mai-lakakau.” Ne Levi ekuliitito, Iesu mulinai elakakauto.

¹⁵ Iesu Levi gena numai eganiganiwai aonai, takiti-koko talimara e kala rakava talimara gutuma maki Iesu magena melo ria geganigani-kouto, kwalana taunilimalima vogo ia mulinai gelakawai. ¹⁶ Rova gevevega-ripagiawai talimara, Parisea geria kako talimara, na Iesu gegitaato, takiti-koko talimara e kala rakava talimara ria geganigani-kouwai, ne ira na Iesu gena melo gerenagirato, negetiwato, “Ia vorakagau gaurai takiti-koko e kala rakava talimara ria geganigani-koukouna?” ¹⁷ Iesu ekamonagito, ne evaikilarato, netiwato, “Nama talimara na toketa ati getavurana, na viti talimara namo. Au avogomaito maki ati kala rorirori talimara keakeara, na kala rakava talimara ularana.”

Voka

Mataio 9:14-17; Luka 5:33-39

¹⁸ Toma ta Ioane Bapatiso gena melo e Parisea talimara gevokawai aonai, talima reketa Iesu genai geagoto, ne gerenagiato, negetiwato, “Rakagau gaurai Ioane Bapatiso gena melo e Parisea talimara geria melo gevokana, na goi gemu melo aikina?”

¹⁹ Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Gomi go-tugamagina, vegarawa valigu tauna gatana lagarai etaluna aonai pia voka pa? Aikina! Vegarawa valigu tauna gatana lagarai aonai, ati pia voka. ²⁰ Tomana evogomaina vegarawa valigu tauna gatana geriana pia gapi-gerevagia, vonai vou pia voka.

²¹ Talima taa na rapuga valiguna kiata rapuga kunena goti ati pene vega-pani-koura. Pene vovetaina pene kala genai, rapuga valiguna na kunena pene ralea, e maki veralena pene kamu.

²² Talima taa na vine nanuna valiguna nanikoti kopina kunenai ati pene wagi-rigoa. Pene vovetaina pene kala genai, vine nanuna valiguna na nanikoti kopina kunena pene rakagi-pakaa. Vine nanuna e kopi pia rakava. Na vine nanuna valiguna nanikoti kopina valigunai pene wagi-rigoa nama.”

Iesu Tapati Velena

Mataio 12:1-8; Luka 6:1-5

²³ Tapati taai Iesu magena melo ria vuiti aragara na gelaka-vanagiwai aonai, gena melo lakalakarai vuiti geralupi-vagirawai. ²⁴ Parisea talimara na Iesu gevaikilaato, negetiwato, “Ono gitara, ira rakagau gekalaana! Nevetaina ragai pia kala Tapati tomarai, rova.”

²⁵ Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Davida na rakagau ekalaato kilara goagiato pa aikina, ia mataukavana ria evitorato aonai? ²⁶ Palagu gena numai elaka-togato, Palagu wailanai getaorawai peretira egapirato, eganirato, taukavana maki evenirato. Vopereti maveagara vegata, Rupu

Veaga velera gregariumo garia. Vokala Abi-ata Rupu Veaga veleno kamuna gena lagani ai ewalato.”

²⁷ Ne Iesu na maevaikilarato, netiwato, “Palagu na Tapati ekalaato taunilimalima geria, ati taunilimalima ekalarato Tapati gena. ²⁸ Vovetaina gaurai Taunilimalima Natuna Tapati Veleno.”

3

Gima keve talimana

Mataio 12:9-14; Luka 6:6-11

¹ Toma ta Iesu rupu ai maelaka-togato. Gima keve talimana ta vonai. ² Talima reketa maki vonai, Iesu gegita-tagoawai, Tapati tomanai votalima pene vega-namaa pa, pia gita-veakaua, pe pia rolia-agia negetiiwai gaurai. ³ Iesu na gima keve talimana evaikilaato, netiwato, “Ono rugaiti, talima maparara wailarai ono mai-ruga.” ⁴ Ne Iesu na erenagirato, netiwato, “Arigia rorirori, Tapati ai kala namara kalakalara nama pa kala rakavara patara kalara? Patara vevega-maguli pa patara vagivagi?”

Na ira ati gekilakilato. ⁵ Iesu maparuna e aona mametauna na egita-gegelagirato, kwalana taunilimalima aora gaokaporo gaurai. Ne gima keve talimana evaikilaato, netiwato, “Gimamu ono tugu-roriroria.” Gimana etugu-roriroriato, ne enamato. ⁶ Voia mulinai Parisea talimara rupu na gelaka-piatito, Heroda mulinai gelakawai talimara ria genavuga-kouto, Iesu raka pia vagi-kwarega-tiwaa rauparana getavuato.

*Taunilimalima gutuma Galileia kovuna pipinai
Luka 6:17-19*

⁷ Iesu magena melo ria gelaka-gerevagito, Galileia kovunai geagoto. Taunilimalima gutuma galagala vagi Galileia na ia mulina na geagoto, e vogo galagala vagi maki Iudea na, ⁸ Ierusalema na, Idumea na, Ioridana wai vokavana na, Taia e Sidona kavara na geagoto, kwalana Iesu valina gekamonagiato gaurai. ⁹ Taunilimalima gutuma gaurai, Iesu na gena melo evaikilarato, gati keina ta pia gapi-maavua, taunilimalima gutuma irau na nege pekuana nea. ¹⁰ Iesu na viti talimara gutuma evega-namarato gaurai, viti talimara maparara maki gegoto-agoto, Iesu genai pia napakau ularana. ¹¹ Palagu rakavara na geporogirato talimara na ia gegitaato ne, wailanai geketotalito, gekeato, negetiwato, “Goi nema Palagu Natuna!”

¹² Iesu na evaikila-taitalirato, ragai pia vegamatagaia ia voo rai.

*Iesu na talima gagalana ruala evirigirato
Mataio 10:1-4; Luka 6:12-16*

¹³ Voia mulinai Iesu golo ai everageto, ne eririrarato taura eve kearato, ia genai geagoto. ¹⁴ Iesu na talima gagalana ruala evirigirato, ekilagirato apostolo talimara, ia pia kwarua. Ne mapene tugura, pia vopata, ¹⁵ e tiavu pia gapi, palagu rakavara pia gui-atira.

¹⁶ Evirigirato talimara ea: Simona, arana valiguna ekeato Petero; ¹⁷ Teimiti, Tepetaio natuna, matarina Ioane goti, araria valiguna evatoato, Boanere, ganina gaita natuna; ¹⁸ Anduru; Filipino; Batolomio; Mataio; Tomas; Teimiti, Alfa natuna;

Tadio; Simona, Selote talimana; ¹⁹ e Iudas Isakariota, ia Iesu pene lewaa talimana.

Iesu e Belsebul

Mataio 12:24-32; Luka 11:14-23; 12:10

²⁰ Iesu numai maerageto. Taunilimalima gutuma para magetanukou-waito gaurai, ia magena melo ria ati garia ganigani rauparana.

²¹ Iesu gena talima na valina gekamonagiato, gaurai gapiwaina geagoto, kwalana taunilimalima gekilato, “Ia pe kawaa!” negetiwato gaurai.

²² Rova gevevega-ripagiawai talimara Ierusalem na gemarigoto, negetiwato, “Belsebul, palagu rakava geria vele, na ia eporogiato gaurai, palagu rakavara egui-atirana.”

²³ Ne Iesu na ekea-mairato, parapore ai evaikilarato, netiwato, “Satani na Satani raka pene gui-atitiwaa? ²⁴ Pene kaomani ta pene kavaluga, matotauna pene vevagi genai, vokaomani ati pene ruga ripa. ²⁵ Pene kwalu ta pene kavaluga, matotauna pene galama genai, vokwalu maki ati pene ruga ripa. ²⁶ Pene Satani pene kavaluga, matotauna pene galama genai, ia ati pene ruga, na pene aiki.

²⁷ Talima taa na tiliga talimana gena numai ati pene laka-toga ripa, gena rinaga ati pene veraria ripa; votiliga talimana pene ligoligo-kunea vou, gena numa rinagara pene veraria.

²⁸ Taunatauna avaikilamina, taunilimalima rakava pia kala e Palagu pia kilagi-piatoga talimara geria rakava maparara Palagu na pene tugamagi-piatogara ripa. ²⁹ Na talima taa na Veaga Palaguna pene kilagi-piatogaa talimana,

gena rakava ati pene tugamagi-piatogaa, vorakava pene mia-vanagivanagi.”³⁰ Iesu vove-taina ekilato, kwalana talima reketa gekilato, “Ia aonai palagu rakava” negetiwato gaurai.

Iesu tinana e tarina

Mataio 12:46-50; Luka 8:19-21

³¹ Ne Iesu tinana e tarina gekwarato. Numa mulinai geruga-talito, gevetuguto, Iesu iave vaikilaa, iama vaikilaa ularana. ³² Ia taunilimalima gutuma na getanu-gegelagiato, ne gevaikilaato, negetiwato, “Goi tinamu e tarimu muli ai, goi getavumuna.” ³³ Iesu na evega-gelerato, netiwati, “Au tinaku e au tariku raira?” ³⁴ Ne getanu-gegelagiato talimara egitarato, evaikilarato, “Au tinaku e au tariku goi ea! ³⁵ Palagu gena ririwa gekalarana talimara au tariku e au walawalaku e au tinaku.”

4

Parapore -Koeko talimana na vuiti uvera epi-arato

Mataio 13:1-9; Luka 8:4-8

¹ Iesu maeve vevega-ripa-waito Galileia kovuna pipinai. Taunilimalima gutuma para na magevetanu-gegelagiato gaurai, gati ai eragekauto, ne etanu-talito. Gati kiata geroliatiato, a taunilimalima kovu pipinaimo getanu-levalevato. ² Iesu na gau vovogo evega-riparato parapore ai. Ia gena vevega-ripa aonai netiwato,

³ “Iokamonagi! Araga talimana ta eagoto, gena vuiti uvera peneve piara ularana. ⁴ Epiarawai aonai, reketa rauparai geketo-talito. Ne manu geraumaito, geganirato. ⁵ Reketa vatu kapurai

geketokauto kwano magivinai. Atilovana getupurageto, kwalana kwano atanaimo. ⁶ Ne garo erageto aonai, ira gemalaito, kwalana lamura ati geverigo-namato gaurai, atilovana gekwaregato. ⁷ Reketa gawa vekalavekala aorai geketoto. Ne gawa vekalavekala getupu-kamuto, varovaro gaura gekala-gavurato e gegunigavurato gaurai, ati gevuato. ⁸ Reketa kwano namanai geketotalito, gaurai getupu-namanamato, gekamuto, gevuato, reketara vuara gagala toitoi (30), reketai gagala taulatoitoi (60), reketai tinavu kwapuna (100).”

⁹ Ne Iesu ekilato, “Mategana talimana pene kamonagi!”

*Rakagau gaurana Iesu na parapore ekilagirato
Mataio 13:10-17; Luka 8:9-10*

¹⁰ Iesu gereganamo aonai, gena melo gagalana ruala e ia mulinai gelakawai talimara reketa ia laganai ruga-gegelagi, ne parapore ganira geverenagi-agirato. ¹¹ Iesu na evaikilarato, netiwato, “Palagu gena Basileia kilara veavugara gomi gemi ai matagai, na mulimuli talimara parapore ai avaikilarana, kwalana,

¹² ‘Pia gitaa, na ganina ati pia ripaa, pia kamonagia, na ati pia tugamagi-ripa, pia vetugamagi-waikule Palagu genai, ne geria rakava netugamagi-piatogarana kalirana.’”

*Vuiti uvera paraporena ganina
Mataio 13:18-23; Luka 8:11-15*

¹³ Ne Iesu na maevaikilarato, netiwato, “Eparapore ganina ati goripaana genai, maparapore

reketa raka pio ripa-tiwara? ¹⁴ Araga tali-
mana na Palagu gena kila epiaana. ¹⁵ Talima
reketa vuiti uvera rauparai geketona vetaina.
Kila gekamonagiana aonai, Satani na veganamo
egapi-vagirana. ¹⁶ Talima reketara vuiti uvera
vatu ai geketona vetaira. Kila gekamonagiana
aonai, mavererera na gegapi-rageana. ¹⁷ Na
kila talima aorai ati gemia-talina gaurai, ati
gemia-rauna. Palagu gena kila pakunai, lagani
rakavara gerawalirana, e gegolorana, pa viti
gevuana tomarai ia genana gelaka-gerevagina.
¹⁸ Talima reketa vuiti uvera gawa vekalavekala
aorai gepiarana vetaina. Palagu gena kila geka-
monagiana, ¹⁹ na tanopara gaura tugamagira
na, tanopara rinagara getugamagi-kokokorana, e
geria ririwa gaura reketara na Palagu gena kila
gegunigavuana, gaurai Palagu gena kila ira geriai
ati vuavuara. ²⁰ Talima reketa vuiti uvera kwano
namanai gepiarana vetaina. Kila gekamona-
giana, gegapi-rageana, ganira gevekalana reke-
taraina gagala toitoi, reketaraina gagala taula
toitoi, reketaraina tinavu kwapuna.”

Lamepa pene tao-kaua

Luka 8:16-18

²¹ Iesu na maevaikilarato, netiwato, “Talima ta
lamepa pene kapua genai, gulo na pene koutalia
pa pata kapulenai pene taoa? Aikina, taotaona
patanai pene tao-kaua. ²² Veavuga gaura ma-
parara pia matagai, gekou-gavurato gaura ma-
parara pia gapi-gerevagira. ²³ Mategana talimana
pene kamonagi!”

²⁴ Iesu na maevaikilarato, netiwato, “Pio ka-
monagira kilara pio tugamagi-kinikaura. Gemi

kamonagi vetairai Palagu na ripa e tugamagi-ilu pene venimi. Tugamagi-ilu reketa mapene tao-kaura. ²⁵ Magena kamonagi talimana tugamagi-ilu pene venia, ati gena kamonagi talimana, gena tugamagi-ilu keina maki pene gapi-vagia.”

Parapore -Vuiti uvera matotaura getupuna

²⁶ Iesu maekilato, “Palagu gena Basileia noowane talima ta, vuiti uvera kwano ai epiarana vetaina. ²⁷ Ia pogi aina emaituna, e lagani aina ekuliitina aonai, vovuiti uvera gekalana, ia ati ripana raka gekala-tiwana. ²⁸ Kwano matotauna na ganina evega-walaana. Korina etao-kuneana, kapinai pekana, voia mulinai ganina etaoana peka aonai. ²⁹ Ganina pene kili aonai, pene patia, kwalana patipati tomana pekwara.”

Parapore -Mastadi gautupuna gutuna

Mataio 13:31-32; Luka 13:18-19

³⁰ Iesu everenagito, netiwato, “Palagu gena Basileia rakagau genai pita vega-gelegelea? Arigi parapore na pene vega-matagaia? ³¹ Ia mastadi gautupuna gutuna ta vetaina, tanoparai varovaro uvera maparara nuganugarai ia gerekana kei galagala vagi kwano ai gevaroana. ³² Na kwano ai gevaroana aonai, evekala-ragen, varovaro gaura maparara nuganugarai iamo kamu iwavagi. Ia ragana maki kamura etugurana. Vonai manu raurau ia lukuna avuganai genuguvina.”

³³ Vovetaina gegelegena paraporera ati kwapunamo ai Iesu na Palagu gena kila evopata-venirawai, ira geria ripa e tugamagi-ilu gelegelera. ³⁴ Gena vopatai parapore ati eraokwani-

rawai, na gena melomo geregari ai vou, kila ganira maparara evega-matagairawai.

Iesu na agi e aku ekila-wairato

Mataio 8:23-27; Luka 8:22-25

³⁵ Volavilavi Iesu na gena melo evaikilarato, netiwato, “Ita ravu-vanagi, kovu vokavai.” ³⁶ Ne votaunilimalima gutuma geraokwanirato, gena melo na gekwaruato Iesu etanu-tagowai gatinai, ne geravuto. Gati reketa maki ira ria.

³⁷ Agi kamu vagi ekwaragiato e aku kakamu gati aonai gevepopo-rigowai, gati maki roli epuluwai.

³⁸ Iesu gati kwalunai evekuneto emaituwai. Gena melo na gevagoato, negetiwato, “Vevega-ripa talimamu o, goi ati okalina? Ita tapuluna!”

³⁹ Ne Iesu ekuliitito, agi ekila-waiato e aku evaikilaato, “Ono aiki, ono rawaa.” Ne agi eaikito e erawa-taliato, ekawalagiato. ⁴⁰ Iesu na gena melo evaikilarato, netiwato, “Rakagau gaurai gokalina? Gomi roe nea ati gemi kamonagi?”

⁴¹ Ira gekali-rakavarakavato, ne matotaura geverenagi-verenagito, negetiwato, “Goi eraka talima ta? Agi e aku na maki karonu gekamonagiana!”

5

Iesu na palagu rakavara na geporogiato talimana evega-namaato

Mataio 8:28-34; Luka 8:26-39

¹ Kovu kavatai gevevanagito Gerasa (pa Gadara) talimara geria kapu ai. ² Iesu gati na erigowai aonai, palagu rakavana na eporogiato talimana ta kala kapuna na evogomaiwai

Iesu genai. ³ Ia kala kovogarai etaluwai. Taunilimalima ia ligoligonai geraga-manukouto, teini maki ia genai ati gaoka. ⁴ Vega-vogo gagenā e gimana teini na geligorawai, na teini etapu-iturawai, e gagenai auri gaura maki epere-kinikinirawai. Ia tiliga vagi, talima taa na maki ati pene vega-maranaa ripa. ⁵ Pogi e lagani ia kalai e golo kukurai ekogowai e matotauna maki vatu na evevorowai.

⁶ Ia na Iesu rau ai egitaato, eraka-agoto, wailanai eketo-talito, ⁷ ekogo-lailaito, “Iesu o, Goloka Iwa Palaguna Natuna, rakagau au geku ai ono kalaa notina? Palagu aranai anogimuna, ragai pono vega-vitivitiku.” ⁸ Ia vovetaina ekilato, kwalana Iesu na evaikilaato, netiwato, “Palagu rakavamu, ne talima genana ono lakati!” ⁹ Ne Iesu na erenagiato, netiwato, “Goi aramu rai?” Ia evega-geleto, netiwato, “Au araku ‘Vetali Talimara Gutuma,’ kwalana ai vovogo.” ¹⁰ Ia na Iesu enogi-vigirageato, vokapu na ragai pene gui-atira.

¹¹ Vonai pae lavetana golo kapanai geunau-nawai. ¹² Vovetaina gaurai palagu rakavara na Iesu genogiato, negetiwato, “Ono tugumai pae geriai, ira aorai aia laka-toga.” ¹³ Iesu na etugu-agorato. Ne palagu rakavara votalima aonana gelakatito, pae aorai gelaka-togato. Ne ropa-kareketo na geraka-ralupito, kovu ai geveg-ugututo. Vopae lavetana aonai pae maparara ragana ruala (2,000) vetaina.

¹⁴ Pae gitatagora talimara gerakato, vovali geve piaato vanuga kamuna aonai e vanuga keirai. Taunilimalima gelaka-piatito, geagoto vorakagau

ewalato gauna gitagitana. ¹⁵ Iesu genai gekwarato aonai, ira na votalima palagu rakavara gutuma na geporogiato talimana gegitaato, marapugana e gena tugamagi maki rorirori etanutagowai, ne ira maparara gekalito. ¹⁶ Vokala gewalato, gegitarato talimara na palagu rakavara na geporogiato talimana valina, e pae valira, taunilimalima gevararato. ¹⁷ Ne ira na Iesu genogiato, geria tano na pene laka-gerevagi.

¹⁸ Iesu gati ai eragekauwai aonai, palagu rakavara genana gelakatito talimana na enogiato, ia goti pia laka netiwato. ¹⁹ Na Iesu na evaikilaato, netiwato, “Ono waikule numai e gemu numa talimara geriai. Ne pono vevaikilara, Palagu na gemu ai rakagau pekala e gena venu-gagiviti gemu ai pewala gauna.” ²⁰ Ne ia elakato Vanuga Gagalana (10) tanorai, evevaravarato, rakagau Iesu na ia genai ekalaato. Ne taunilimalima maparara gevevega-kali-rakavato.

*Iesu na vavine ta e gare ta evega-namarato
Mataio 9:18-26; Luka 8:40-56*

²¹ Iesu gati na maewaikuleto kovu kavatai. Kovu pipinai taunilimalima gutuma para na magevegalu-kanaato. ²² Rupu gitatagona talimana ta arana Iairo eagoto, Iesu egitaato aonai, gageni kwalanai etiu-talito, ²³ maaona maparana na enogiato, “Au natuku vavinena peviti-rakavaa, roli ekwaregana. Gemu kala, ono vogomai, gimamu atanai pono tao-kaua, pe natuku pene nama!”

²⁴ Ne Iesu ia goti geagowai aonai, taunilimalima gutuma para maki gegotokauto, ira na gelakapiipiwai.

²⁵ Vonai gare ta, gena viti rala vitina, rigolo gagalana ruala eviti-agiato. ²⁶ Toketa vogo na mulaga geveniawai, na ati enamawai. Gena moni maparara evega-aikirato, ene nama ularana, na ati enamawai, gena vitimo emetau-agowai. ²⁷ Ia na Iesu valina ekamonagiato gaurai evogomaito, taunilimalima gutuma nuganugara na epepipivanagito neamo Iesu mulinai evekwarato, ne gena rapugai evegapikauto. ²⁸ Kwalana ia etugamagito, “Gena rapugaimo pana vegapikau genai pana nama.” ²⁹ Ne rala vitina eikato, tauniparana emamilagiato gena viti warau eaikito.

³⁰ Veganamo Iesu eripato, ia genana tiavu elaka-vagito. Ne taunilimalima gutuma aora na eruga-kuleto, everenagito, netiwato, “Rai na au geku rapuga pegapi-kaulagia?” ³¹ Gena melo gevega-geleto, negetiwato, “Ono gita, etaunilimalima gutuma na gepekuvomuna, rakagau maoverenagi-agiana, notina, ‘Rai na pegapi-kaulagiku?’ ” ³² Na Iesu roe waepoevopoevowai, egapi-kaulagiato talimana egita-vetavuawai. ³³ Vogare eripa-rorirorito rakagau genai ewalato, ne makalina e mapilupiluna Iesu gagenā kwalanai evetiutalito, ne rakagau ewalato gauna maparana ekilagi-matagaiato. ³⁴ Iesu na vogare evaikilaato, netiwato, “Natuku, gemu kamonagi na peveganamamu. Gaurana, mavereremu ono laka, gemu viti peaike-vagi.”

³⁵ Iesu roe waekilakilawai aonai, rupu gitatagona tauna Iairo gena numa na talima reketa gevogomaito, Iairo gevaikilaato, negetiwato, “Natumu pekwarega. Vevega-ripa talimana ragai ono vega-vekwalavia.” ³⁶ Iesu na vokila ekamonagi-guilagiato, ne rupu gitatagona talimana evaikilaato, netiwato, “Ragai pono kali, pono kamongimo.” ³⁷ Ne Iesu na maparara ekila-wairato, mulina na ragai pia ago, na Petero, e Teimiti, matarina Ioanemo ia ria pia ago. ³⁸ Iairo gena numai gekwarato, ne Iesu na taunilimalima egitarato, gekogowai e getagi-kilakilawai. ³⁹ Ne Iesu numai elaka-togato, evaikilarato, netiwato, “Rakagau gaurai gokogona e gotagina? Vavine ati pekwarega, ia emaituna.” ⁴⁰ Na taunilimalima na gemamai-agiato. Ne Iesu na etugu-atirato, ne vavine tamana e tinana e ia gekwaruato talimara toitoi riamo vavine gevega-maokoato kapunai gelaka-togato. ⁴¹ Ne Iesu na vavine gimanai egapito, evaikilaato, netiwato, “Talita kumi!” Vokila ganina “Vavine, au na goi avaikilamuna, ono kuliiti!” ⁴² Ne vavine veganamo ekulitito, eloulouto. Ia gena rigolo gagalana ruala. Ekala ewalato genai, taunilimalima gevevegakali-rakavato. ⁴³ Iesu na evaikilarato, ekala valina ragaina vagi pia kilagia netiwato, e evaikilarato, vovavine pia gupua.

6

*Iesu Nasareta talimara na ati gekupa-rageato
Mataio 13:53-58; Luka 4:16-30*

¹ Iesu na vokapu eraokwaniato, ne gena vanugai eagoto; ia gena melo maki mulina na geagoto. ² Tapati tomanai Iesu rupu ai maevevega-ripato, taunilimalima gutuma na gekamonagiato aonai, gevevega-kali-rakavato, negetiwato, “Etalima eripa e ariginai egapito? Gena tugamagi-ilu maki rai na eveniatio? Ekala irau vagi kalara raka ekala-tiwarana gimana na? ³ Ia ati kapenta talimana? Maria natuna; Teimiti, e Iosepa, e Iudas, e Simona kakaria, e walawalana maki lagarai getaluna ea.” Gaurai ati gevega-taunataunaawai.

⁴ Iesu na evaikilarato, netiwato, “Peroveta talimana ia kapu mapararai pia kupa-ragea, na gena vanuga kwalanai, gena talimana, e gena numa talimara, namo ati pia kupa-ragea.”

⁵ Vonai ia na kala irau vagira ati ekalato, na viti talimara kwapurakwapuramo atarai gimana etao-kauato, evega-namarato. ⁶ Iesu eaovoaoovorakavato, kwalana ati geria kamonagi gaurai.

Iesu gena melo gagalana ruala etugurato

Mataio 10:5-15; Luka 9:1-6

Ne Iesu maelakato, eagoto vanuga reketai maeve vevega-ripawai. ⁷ Na Iesu na gena melo gagalana ruala ekearato, ne rualana rualana etugurato, e tiavu evenirato, palagu rakavara pia gui-atira ularana. ⁸ Iesu na evega-nagirato, “Gau kwauta ragai pio gapi-kaua gemi lakalakai, tokimo. Potega, ganigani gaura e moni maki ragai pio vuakau. ⁹ Tamaka pio kala, na tiati ruala ragai pio rogagi.” ¹⁰ Maevaikilarato, netiwato, “Numa taai pio rage genai, vonumaimo pio talu,

pene ago, vovanuga pio raokwania. ¹¹ Pene vanuga taai ati pia gapi-ragemi e karomi ati pia kamonagira genai, pio raokwania, gagemi kavuramo pio kwara-vagira ira geria kila-tilivagi vega-taunataunara ularana.”

¹² Ne gelakato, gevevopatato, taunilimalima geria rakava na pia vetugamagi-waikule e pia laka-waikule ulanana. ¹³ Palagu rakavara vovogo taunilimalima geriana gegui-atirato, viti talimara gutuma maki riga na geirurato, geveganamarato.

Ioane Bapatiso gena kwarega

Mataio 14:1-12; Luka 3:19-20; 9:7-9

¹⁴ Heroda, Galileia veleni, na ekala valira evekamonagirato, kwalana Iesu arana kapu mapararanai eraka-lovolovoto. Taunilimalima reketa gekilato, “Ioane Bapatiso kwarega na mapekuliiti-wai. Gaura pakurai ekala kamura maparara evega-matagairana.” ¹⁵ Mareketa gekilato, “E Elia,” mareketa gekilato, “E Peroveta talimana ta, peroveta talimara kunera vetaira.” ¹⁶ Na Heroda ekamonagito aonai, ekilato, “E Ioane Bapatiso, au na repana alama-vagiato talimana, kwarega na mapekuliiti-wai!”

¹⁷ Kwalana Heroda matotauna evetuguto, Ioane gevegapi-taliato, ne geligoligoato tipura numanai, gekana-gavuato. Vokala ekalaato, kwalana etavarariato garena Herodia, ia kakana Filipino garawana, pene vega-vererea ulanana. ¹⁸ Ioane na Heroda evaikilaawai, netiwato, “Goi na kakamu garawana potavararia ne ati rorirori!” ¹⁹ Vovetaina gaurai Herodia na Ioane eparu-veniato, gena ririwa pene vagia, na ati

gena raupara, ²⁰ kwalana Heroda Ioane kalinana ekaliwai e egita-tagoawai. Heroda ripana Ioane rorirori vagi e veaga talimana. Ioane karonā ekamonagiato aonai, eaovoaovowai, na eririwato pene kamonagi-venia.

²¹ Herodia gena toma namana ta ekwarato. Heroda gena wala tomana e tugamagi-tagona velekwana ekalaato, gena vekuneagi talimara kamura, e vetali kuneagina talimara, e Galileia vanugarai vekuneagi talimara ekearato.

²² Herodia natuna vavinena ema laka-togato, ne epalato aonai, Heroda magena wariwari talimara maparara evega-verererato. Ne Heroda na vovavine evaikilaato, netiwato, “Goi rakagau oririwana gauna ono kilagia, pana venimu.” ²³ Ne evaikilaato, netiwato, “Rakagau pono nogiku gauna pana venimu, geku Basileia kavata pono nogiku maki pana venimu.”

²⁴ Ne elaka-piatito, tinana erenagiato, netiwato, “Rakagau napanatiwa?” Tinana evega-geleto, netiwato, “Ioane Bapatiso repana, noponotiwa!” ²⁵ Ne vovavine maeraka-waikuleto, vele kamuna Heroda enogiato, netiwato, “Au aririwana ewagumonamo vegata Ioane Bapatiso repana rivu ai onoma veniku.”

²⁶ Vele kamuna evetugamagi-waikuleto, na ati eririwato karonā pene lekwaā, kwalana gena wariwari talimara wailarai ekila-gavuato gaurai. ²⁷ Rorirori vele kamuna Heroda talima repara epati-vagirawai talimana ta etuguato, Ioane repana pene vuamaia. Ne ia eagoto, Ioane Bapatiso tipura numanai repana epati-vagiato.

²⁸ Ne rivu aonai evua-agoato, vovavine eve veniato. Ia na tinana eveniato. ²⁹ Ioane gena melo na vovali gekamonagiato, geagoto, tauniparana geve gapiato, ne kala kapunai geve toleato.

Iesu na talima ragana imaima (5,000) egupurato

Mataio 14:13-21; Luka 9:10-17; Ioane 6:1-13

³⁰ Apostolo talimara gewaikuleto Iesu genai, ne rakagau gekalato e gevevega-ripagirato gaura maparara gekaro-varaato. ³¹ Iesu na evaikilarato, netiwato, “Tanopakana taai ita wati, kiata ioagalagi.” Kwalana taunilimalima gutuma gevogomaiwai e eanana geagowai, pe ira maki ati gelegele pia agalagi pa pia ganigani. ³² Gaurai maparara gati taai geragekauto, tanopakana taai geagoto.

³³ Na taunilimalima gutuma na gegitarato, gelakawai, veganamo geripato ira voo raira. Ne vanuga gaura gaura taunilimalima maparara gagera na gelaka-rakaraka-agoto, vokapu ai gevekwara-kuneto. ³⁴ Iesu kone ai etoga-rigoto aonai, taunilimalima gutuma para egitarato gaurana egita-vetugarato, kwalana ira noowane mamoe ati gitatagora talimana ta vetaira. Ne ia na gau vogo evega-riparato. ³⁵ Elaviawai gaurai, Iesu gena melo ia genai geagoto, ne gevaikilaato, “E tanopakana e garo maki waeverigona. ³⁶ Ono tugura, araga kala talimara geria talu kapurai e vanuga kavinagirai ia ago, pe garia ganigani iave voi.”

³⁷ Na Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Gomi na garia iovenira.” Ne ira na gerenagiato, negetiwato, “Goi oririwana aia ago, pereti siliva monira

tinavu ruala (200) na aia voira, ne paiama gupura notina?” (E talima ta voina uve taula vativoti (8) aorai pene gapia vetaina). ³⁸ Iesu na evaikilarato, netiwato, “Gomi gemi ai pereti ne vira nea? Ioago, iove gitara.” Geve gitarato, ne gekilato, “Pereti imaima e magani ruala.”

³⁹ Iesu na melo evaikilarato, taunilimalima pia warera, gole ai gawa atarai pia tanutanutali. ⁴⁰ Ne golea rorirai getanuto, taarana tinavu kwapura (100), taarana gagala imaimara (50). ⁴¹ Ne Iesu na vopereti imaima e magani ruala egapirato, epoe-rageto, kupa egitaato, Palagu evega-namaato vou, epuki-kinikiniroto, ne gena melo evenirato pia warera ularana. Magani ruala maki vovetaina epuki-kinikiniroto. ⁴² Maparara gegani-kwaregato. ⁴³ Mulinai Iesu gena melo na pereti kovara e magani kovara maparara gekoko-koukourato, papalu gagalana ruala gevega-vonurato. ⁴⁴ Geganiganito marumaruramo maparara ragana imaima 5,000.

Iesu nanu atanai elakato
Mataio 14:22-33; Ioane 6:16-21

⁴⁵ Roirori Iesu na gena melo evaikilarato, gati ai pia ragekau, pia kune, kovu kavatai Betsaidai pia vevanagi netiwato. Na ia votaunilimalima gutuma roe waetugu-lovolovorawai. ⁴⁶ Ne etugu-lovolovorato mulinai, golo ai everageto ene rapali. ⁴⁷ Ewamuna-wamunaawai aonai, gati kovu nuganuganai, na Iesu geregana kwano ai. ⁴⁸ Ne gena melo egitarato, gevekwalavirakavawai pako ai, kwalana agi wailara na egavumaiwai. Ne Iesu geriai elaka-agowai nanu

atana na, gati pene laka-vanagia netiwato. Ora-gauna 3 e 6 koloko vepakanai rapa kavanai. ⁴⁹ Ne gena melo na gegitaato, nanu atanai elakawai, getugamagito, negetiwato, “Avuavu kwapuna!” negetiwato. Ne gelailai-vegalapoluto, ⁵⁰ kwalana maparara na gegitaato e gekali-rakavato.

Na Iesu na eraka-vaikilarato, netiwato, “Totiliga, e au; ragai iokali!” ⁵¹ Ne gati ai eragekauto, e agi maki eaikito. Gena melo gevevega-kali-rakavato, ⁵² kwalana vopereti evega-vogorato kala irau vagi kalana ganina rogoti gere tugamagi rawalia, aoria vekanagavu roe voa.

Iesu na viti talimara evega-namarato e evega-magulirato Genesaretai

Mataio 14:34-36

⁵³ Ne gati na gevanagito kovu kavatai, Genesareta tanonai gekwarato. Geria gati vonai gekwatu-kauato. ⁵⁴ Ne gati na gerigoto aonai, taunilimalima veganamo gegitailiaato, geripato voo Iesu. ⁵⁵ Ne votano maparana gelakailuiluato, gaurana geria viti talimara magepara Iesu ariginai gekamonagiawai kapurai gevua-akorawai. ⁵⁶ Iesu na eago-venirawai kapura mapararai, vanuga kamurai, vanuga keirai, araga kala talimara geria talu kapurai, geria viti talimara maketi kapurai getaorawai, ne genogiawai, gena rapuga rikinaimo maki pia gapikau. Gegapikauwai talimara genamawai e gemaguliwai.

7

Nama e rakava
Mataio 15:1-9

¹ Parisea talimara e rova gevevega-ripagiawai talimara reketa Ierusalemata na gevogomaito, Iesu getanu-gegelagiato. ² Ne gena melo gegitarato, geganiganiwai reketa gimara “mamilora,” gimara ati geguligirato ira geria gulukune velera geria vevega-nagi vetainai. ³ Pio ripa, Parisea talimara e Iuda talimara maparara rogoti gere ganigani aonai, gimara pia guligira mulinai vou pia ganigani. Eia e ira geria gulukune velera na gevega-taunataunaato e gekalagi-maiawai kalana. ⁴ Maketi kapura na pia vogomai maki rogoti gere ganigani aonai, pia veguligi-kune vou. Gulukune geria vevega-nagi vovogo reketa maki gekwalanarawai, kaputi guligi, gulo, ketolo [e gepa maki] geguligirawai.

⁵ Vovetaina gaurai Parisea talimara e rova gevevega-ripagiawai talimara na Iesu gerenagiato, negetiwato, “Rakagau gaurai gemu melo na gera gulukune velera geria vevega-nagi ati gekwalanarana, gimara ‘mamilora’ geganiganina?”

⁶ Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Isaia na eperovetagimito opakau talimami taunatauna, evetaina ekilato,

‘Egulu na murura tinatinaraimo au gekupa-kaukuna geria Palagu, na ira aora au geku ai rauvagi ai.

⁷ Gealiruputali-veni-kawakuna, geria vevega-ripa taunilimalima geria vevega-nagi rovara, na ati au geku!’

⁸ Gomi na Palagu gena rova goraokwanirana, na taunilimalima geria vevega-nagi gokwalanarana.”

⁹ Iesu na maevaikilarato, “Taunatauna, gomi na Palagu gena rova gotugamagi-piatogarana, mato-taumi gemi vevega-nagi pio kwalanara ularana. ¹⁰ Mose ekilato, ‘Tamami e tinami pio nugagiragera. Rai na tamana pa tinana kila rakavara eveniana talimana pio vagi-kwaregaa.’ ¹¹ Na gomi gokilana, talima taa na tamana pa tinana pene vaikilaa, nepenetiwa, ‘Au na gomi ati pana veakavami, kwalana para venimi gauna au na Koban aveniana gaurai.’ Koban gani Palagu gena. ¹² Vokalana gomi na talima gokouana, tamana e tinana ragaina pene veakavara ularana. ¹³ Gomi na gemi gulukune geria vevega-nagi geriana Palagu gena kila ati ganiraimo govega-agorana. Gau vogo vovetaina gokalarana.”

*Taunilimalima gevega-rakavarana gaura
Mataio 15:10-20*

¹⁴ Ne Iesu na taunilimalima gutuma ekeakoukourato ia genai, ne evaikilarato, netiwato, “Maparami iokamonagi e pio ripa-roriori. ¹⁵ Taunilimalima na geganirana, geverigona talima aorai, gaura na talima ati gevega-rakavarana, na taunilimalima aora pa nugara garakaura na gemaragena gaura na vou taunilimalima gevega-rakavarana. [¹⁶ Mategana talimana pene kamonagi!]”

¹⁷ Iesu na taunilimalima gutuma eraokwani-rato, numai erageto; ne gena melo na vopara-pore ganina geverenagi-agiato. ¹⁸ Iesu na evaikilarato, netiwato, “Gomi maki ati gotugamagi-iluna? Ati goripana, mulina geverigona gaura na taunilimalima ati gevega-rakvarana? ¹⁹ Kwalana voia ati nugana na geverigona, na tinagena na geverigona, pe geagonamo.” Voia ganina, ia na ganigani maparara evega-taunataunarato, ati geria rakava.

²⁰ Ne maekilato, “Rakagau taunilimalima nugana na emaragena, voanana taunilimalima evega-rakavarana, ²¹ kwalana talima nugana na tugamagi rakavara, tuga kalara, lema, vagi-vagi, ²² veopa-lema, ririwamagi rakavara, kala rakavara maparara, opakau, mata-poraga, vepi-agikau, velivu, veagi, kala kawakawa gevogomaina. ²³ Maparara gau rakavara, eira nugana na gemaragena, talima gevega-rakavarana.”

Gare ta gena kamonagi

Mataio 15:21-28

²⁴ Iesu voanana ekuliitito, Taia e Sidona tanorai eagoto. Ne numa gautai eve ragekau-garito, ia ati eririwato talima taa na pene ripaa ia vonai, na ati gena veavuga rauparana. ²⁵ Gare ta, natuna vavinenana palagu rakavana na eporogiato, Iesu valina ekamonagiato gaurai, eagoto, gageno kwalanai evetiu-talito. ²⁶ Vogare ia Grik garena, Siriafone-sia ai ewalato. Ne ia na Iesu enogiato, vopalagu rakavana natuna vavinena genana pene gui-atia ²⁷ Na Iesu na evaikilaato, netiwato, “Melo keira pia ganimate-kune vou, kwalana ati gelegele,

melo keira garia ganigani pita gapira, kwaeva pita pia venira.”

²⁸ Gare na evega-geleato, netiwato, “Velekou, neia ne taunatauna, na kwaeva maki pata kapulenai melo keira geganiganina momora geganirana.”

²⁹ Gaurai ia na vogare evaikilaato, netiwto, “Nevetaina povega-gele pakunai, ono waikule, palagu rakavana natumu genana pelakati.” ³⁰ Ne vogare ewaikuleto gena numai aonai, natuna vavinena everawaliato, gena gepai emaokotagowai egitaato, palagu rakavana taunatauna elakatito.

Iesu na tega-gela e muru-kapu talimana eveganamaato

³¹ Ne Iesu Taia tanona eraokwaniato, Sidona e Vanuga Galalana (10) tanora elaka-vanagirato, Galileia kovunai ekwarato. ³² Ne talima reketara na tega-gela e eaga-raurauwai talimana ta gegapi-agoato, ne genogiato, gimana atanai pene tao-kaua. ³³ Ne Iesu na taunilimalima gutuma aora na evaigerevagiato, ririna tegana kovogarai egoto-togarato, ekainiuto, e maena egapi-kaulagiato. ³⁴ Kupai epoe-rageto, eaga-rageto malailaina na, netiwato, “Efata!” ganina “Ono vekala-paka!”

³⁵ Ne tegana gevekala-pakato, maena evelugato, erorirorito, ne ekila-namanamato. ³⁶ Iesu na evaikilarato, talima ta ragai pia varaa, na evaikilarawai kilara ati gekamonagirawai, ia valina gepia-lovolovoawai. ³⁷ Taunilimalima gevevega-kali-rakavato, gekilato, “Ia na gau maparara ekala-gitakaurana, tega-gela talimara

eveakamonagirana, muru-kawa taura evegakilakilarana.”

8

*Iesu na taunilimalima ragana vativati (4,000)
egupurato*

Mataio 15:32-39

¹ Volaganinai taunilimalima gutuma para magetanukou-waito. Ira ati garia gauganigani gaurai, Iesu na gena melo ekea-kavirato laganai, ne evakilarato, netiwato, ² “Au na etaunilimalima avetugarana, kwalana toma toitoi vegata au ria enai pege talu, e gau kwauta maki rogoti na gere gania. ³ Pene au na pana tugu-waikulera geria vanugai mavitora genai, rauparai neeporimarana, kwalana reketa kapu rau vagina gevogomaito gaurai.” ⁴ Ne gena melo na gevega-geleato, negetiwato, “Arigi rauparai rai talima na etaunilimalima pereti na pene gupura etanoleanai?” ⁵ Ne Iesu na erenagirato, netiwato, “Gomi gemi ai pereti nee vira?” Ira gevega-geleto, negetiwato, “Taulatoi kwapuna (7).”

⁶ Iesu na gutuma evaikilarato, kwano ai ia tanutanu-tali. Ne pereti taulatoi kwapuna egapirato, Palagu evega-namaato, epuki-kinikimirato, gena melo evenirato, taunilimalima wailarai pia taotao-talira ularana. Ne vetainai gekalarato. ⁷ Ira geriai maki magani girigiri reketa. Iesu na Palagu maevega-namaato, gena melo evaikilarato, vaira maki ia warera. ⁸ Ne taunilimalima gegani-kwaregato mulinai, Iesu gena melo na ganigani kovara gekokorato, papalu taulatoi

kwapuna gevega-vonurato. ⁹ Taunilimalima maparara ragana vativati (4,000) vetaira. Ne Iesu na etugu-lovolovorato, ¹⁰ ia magena melo ria gati ai geragekauto, Dalmanuta tanonai geagoto.

Parisea talimara geria ririwa vegailia ta kupa na pene mairigo

Mataio 16:1-4

¹¹ Parisea talimara reketa Iesu genai geagoto, ne gerenagi-opakauato. Geria ririwa vegailia ta kupa na pene mairigo. ¹² Iesu eaga-raurauto maaona metauna na, netiwato, “Rakagau gaurai toma gulu talimara na vegailia kamura gegita-vetavurana? Taunatauna avaikilamina, vegailia ta ati vagi pana venimi!” ¹³ Ne eraokwanirato, gati ai eragekauto, kovu kavatai eve vanagito.

Parisea talimara e Heroda

Mataio 16:5-12

¹⁴ Iesu gena melo gevetugamagi-lekwalekwato, ganigani ati gegapikauto, pereti kwapunamo gati ai. ¹⁵ Ne Iesu na egavu-tinarato, netiwato, “Rogomi pio vetole, Parisea talimara e Heroda garia paraoa egoro-agiana mulamulana kalinana.”

¹⁶ Ne vokila matotauria nuganugarai geveroli-agiato, negetiwato, “Vovetaina pekila, kwalana ita ati gara pereti gaurai.”

¹⁷ Iesu na eriparato, gaurai evaikilarato, netiwato, “Rakagau gaurai pereti ta lagami ai aikina kilana gokalaana? Gomi rogoti goro ripa, rogoti goro tugamagi-ilu? Nugami roe nea gaoka-poro? ¹⁸ Mamatami, na ati gogitana? Mategami, na ati gokamonagina? Ati govetugamagi-tagona maki? ¹⁹ Au na pereti

imaima apuki-kinikinirato taunilimalima ragana imaima (5,000) garia, pereti kovara gokokorato aonai, papalu vira govega-vonurato?” Ira gevega-geleto, netiwato, “gagalana ruala.”

²⁰ “Au na pereti taulatoi kwapuna apuki-kinikinirato taunilimalima ragana vativati (4,000) garia, pereti kovara gokokorato papalu vira govega-vonurato?” Ira gevega-geleto, netiwato, “Taulatoi kwapuna.” ²¹ Na Iesu na netiwato, “Gomi rogoti goro tugamagi-ilu?”

Iesu na mata-kele tauna matana evega-aliato Betesaidai

²² Ira Betesaidai geagoto, ne talima reketa na mata-kele tauna ta Iesu genai gevaiagoato, ne genogiato, pene gapi-kaulagia. ²³ Na Iesu na mata-kele tauna gimanai egapito, evaiatiato vanuga na, ne matana ekainiuato, e gimana genai etao-kaurato, erenagiato, “Gau kiatarana ogitarana pa?”

²⁴ Votalima epoe-itito, netiwato, “Pa, talima taarana agitarana, na noowane gautupu vetaira gelakalakana.”

²⁵ Gaurai Iesu gimana matanai maetao-kaurato, ne epoepoe-namanamato, gau maparara egita-namanamarato. ²⁶ Ne Iesu na numai etugu-agoato, evaikilaato, netiwato, “Vanuga aona na ragai pono ago.”

Petero na Iesu Kerisona ekilagito Mataio 16:13-20; Luka 9:18-21

²⁷ Iesu magena melo ria Kaisarea Filipi tanona vanugarai geagowai aonai, rauparai Iesu na gena melo erenagirato, netiwato, “Taunilimalima

na rakagau negetina au rai?” ²⁸ Ira gevegeleto, netiwato, “Reketa gekilana Ioane Baptiso, reketa Elia, mareketana peroveta talimana ta.” ²⁹ Iesu na erenagirato, netiwato, “Na gomi rakagau nogotina au rai?” Petero na evegeleato, netiwato, “Goi Keriso, (Palagu na ekilagi-maavuato vevega-maguli tauna).” ³⁰ Ne Iesu na evaikilarato, talima ta ragai pia varaa.

Iesu gena kwarega e kuliitwai kilara

Mataio 16:21-28; Luka 9:22-27

³¹ Ne Iesu na gena melo maevega-riparato, netiwato, “Taunilimalima Natuna vitiviti vovogo roe nea pene vua. Iuda velera, e Rupu Veaga velera kamura, e rova gevevega-ripagirana talimara na pia rugaa; e pia vagi-kwaregaa maki, na toma toitoi mulirai kwarega na mapene kuliiti-wai.”

³² Ekila ekilagi-matagaiato, ne Petero na evaigerevagiato, evaikila-waiato. ³³ Na Iesu eruga-kuleto, gena melo egitarato, ia na Petero evaikila-waiato, netiwato, “Satani, ono laka-paka, kwalana gemu tugamagi ne ati Palagu gena, na taunilimalima gerianamo.”

³⁴ Iesu na taunilimalima gutuma e gena melo ekea-koukourato, ne evaikilarato, netiwato, “Pene talima ta au muliku ai pene laka netina genai, ia matotauna pene veruga, gena satauro pene vuua, au muliku ai pene laka. ³⁵ Kwalana rai gena magulimo navugana etovoana talimana, gena maguli pene piatogaa. A rai au pakuku ai e Vali Namana pakunai gena maguli pene piatogaa talimana, gena maguli ati pene kala-lekwalekwaa. ³⁶ Pene talima taa na tanopara

maparana ulanana gena maguli pene piatogaa, gena nama rakagau ia genai? ³⁷ Kwalana talima ta gena maguli epia-togaato genai, rakagau na vou mapene voi-waia? ³⁸ Pene rai na au e geku kila nugaragera na ekalaana, e veopa-lemā e kala rakava talimara wailarai, Taunilimalima Natuna maki pene nugarage ia genai gena vogomai ai, ia Tamana vewaena ralemana e tiavu kamuna e magena aneru veagara ria pia vogomai tomanai.”

9

¹ Gaurai evaikilarato, netiwato, “Avaikila-taunataunamina, enai reketa geruga-tagona talimara ati pia kwarega vou, pene ago, Palagu gena Basileia matiavuna ria pene vogomai pia gitaa.”

Iesu gitagitana eirauto

Mataio 17:1-13; Luka 9:28-36

² Toma taula toitoi (6) gevanagito mulinai, Iesu na Petero, e Teimiti, e Ioane egapirato, ne golo kamuna taai evairagerato. Vonai ira geregariamo aonai Iesu gegitaato, gitagitana eirauto, ³ e gena rapuga ekulo-garogaroto, tanoparai talima ta ati gelegele vovetaina pere vega-kulokuloo. ⁴ Ne wailarai Elia e Mose gematagaito, Iesu ria gekilakilawai.

⁵ Ne Petero na Iesu evaikilaato, netiwato, “Vevega-ripa talimamu o, nama iwavagi ita enai ea, pe ama gau toitoi aia kalara. Gau ta goi gemu, gau ta Mose gena, gau ta Elia gena.” ⁶ Petero ati ripana rakagau pene kilagia, kwalana ira gekalirakavato. ⁷ Ne iloa na ema avugarato, egapigavurato aonai, karo ta iloa aona na ekea-atito,

netiwato, “E au Natuku, aulamagiana; ia pio kamonagi-venia!” ⁸ Ira na vokapu gerakagita-gegelagiato, na ta ati gegitaato ia goti, Iesumo geregana.

⁹ Golo na gemarigowai aonai, Iesu na evaikilarato, rakagau gegitaato gauna talima ta ragai pia varaa, pene ago, Taunilimalima Natuna kwarega na pene kuliiti-wai. ¹⁰ Gaura pakurai gena kila ve-tairaimo etaluto, na ira vekarawarai geverolito, kwarega na kuliitiwai ganina rakagau. ¹¹ Ne ira na Iesu gerenagiato, negetiwato, “Rakagau gaurai rova gevega-ripagiana talimara gekilana, Elia pene vogomai-kune?”

¹² Iesu evega-geleto, netiwato, “Taunatauna, Elia e pene vogomai-kune, gau maparara pene vega-valigura. A Taunilimalima Natuna kilana raka getalo-tiwaato viti vogo pene mamilagi e pia rugaa? ¹³ Na avaikilamina, Elia warau evogomaito, e geria ririwa kalara ia genai warau gekalarato, ia kilana Puka Veaga aonai getalokuneato gelegelenai.”

Iesu na palagu rakavana na eporogiato melona evega-namaato

Mataio 17:14-21; Luka 9:37-43

¹⁴ Gena melo geriai gekwarato, taunilimalima gutuma para na geruga-gegelagirato, gegitarato, rova gevevega-ripagiawai talimara maki ia ria geveituwai. ¹⁵ Taunilimalima na Iesu gegitaato aonai, nugara geketo-vagito, gaurai genai gerakagoto, geve vega-namaato. ¹⁶ Iesu na erenagirato, netiwato, “Etalima ria rakagau veituna gokalaana?”

¹⁷ Ne talima ta gutuma aora na evega-geleto, netiwato, “Vevega-ripa talimamu, au natuku goi gemu ai pavaimaia. Ia muru-kapu palaguna na eporogiato gaurai, ati ekilakilana. ¹⁸ Epalagu na egapiana tomarai, tano ekwari-agiana. Pokana na kapurokapuro gelakatina, karikarina gevepatina, tauniparana erorina. Gaura pakurai goina melo panogira, epalagu rakavana iagui-atia napatiwa, na pege gui-kavaa.”

¹⁹ Ne Iesu ekilato, “Ati kamonagi talimami! Toma vira au gomi lagami ai pana talu? Toma vira pana vaigaoka venimi? Iovogomai-agia!”

²⁰ Ne vomelo Iesu laganai gevaiagoato. Palagu rakavana na Iesu egitaato aonai, veganamo melo evega-pilupiluato, kwano ai eketo-talito, emakulemakuleto, pokana na kapurokapuro gelakatito.

²¹ Iesu na melo tamana erenagiato, netiwato, “Arigi lagani eviti erawaliato?” Tamana evega-geleto, netiwato, “Emakeina na vegata! ²² Vega-vogo palagu rakavana na kalovai epia-kauana, e nanu ai epia-raiana pene vagia ulanana. Pene gau kwauta pono kalaa ripa genai, gemu kala, poro gita-vetugamai, poro veakavamai.” ²³ Ne Iesu ekilato, “Pene gau kwauta pono kalaa ripa notina? Palagu genai magena kamonagi tali-mana gau maparara pene kalara ripa.” ²⁴ Ne melo tamana veganamo elailaito, netiwato, “Au mageku kamonagi, na geku tugamagi aovoavo onoma porogia.”

²⁵ Iesu na taunilimalima gutuma gelakakoukouwai egitarato aonai, ia na vopalagu rakavana ekila-waiato, netiwato, “Muru-kapu e

tega-gela palaguna, avaikilamuna, ono laka-paka, aonai ragai mapono laka-togawai!” ²⁶ Ne palagu rakavana elailai-vegala-poluto, ia na melo evega-pilupilu-rakavaato, ne elaka-gerevagito. Melo gitagitana noowane ekwaregato, gaura pakurai taunilimalima gutuma gekilato, “E pekwarega.” ²⁷ Na Iesu na gimanai egapito, erolo-kuliitiato, ne erugato.

²⁸ Voia mulinai Iesu numai erageto, gena melo na veavugai gerenagiato, netiwato, “Rakagau gaurai ai na palagu rakavana ati gelegele paia gui-atia?” ²⁹ Ne Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Palagu evetaira guiguira gau ta aikina, na rapali [e voka] gereganamo.”

Iesu gena kwarega ekilagi-waiato

Mataio 17:22-23; Luka 9:43-45

³⁰ Vokapu geraokwaniato, Galileia tanona na gevanagito. Iesu ati gena ririwa talima ta pene ripa ia ariginai, ³¹ kwalana gena melo evega-riparato, netiwato, “Taunilimalima Natuna pia lewaa vou, taunilimalima gimarai pia tao-kaua, ne pia vagi-kwaregaa, na pia vagia genai, toma toitoi mulirai mapene kuliiti-wai.”

³² Na ira ati geripa-rorirorito Iesu vorakagau ekilagiato, na ati magerenagiato, kwalana gekalito gaurai.

Rai kamu iwavagi

Mataio 18:1-5; Luka 9:46-48

³³ Kaperanaumai gekwarato, ne Iesu na numa aonai vou erenagirato, netiwato, “Gomi rauparai

vorakagau gokilagiawai?” ³⁴ Na ira ati gevega-geleto, kwalana rauparai, rai kamu iwavagi gekilagiawai. ³⁵ Iesu etanu-talito, gena melo gagalana ruala ekearato, ne evaikilarato, netiwato, “Rai pene kune netina talimana kapi talimanai pene ago, e taunilimalima maparara vetugunagira pene ago-veni.” ³⁶ Gaurai ia na melo keina ta egapiato, ira nuganugarai evega-ruga-taliato, epani-itiato, ne evaikilarato, netiwato, ³⁷ “Rai na melo keina evetaina gelegelena pene gapi-ragea au araku ai, ia na voo au pene gapi-rageku. Pene talima taa na au pene gapi-rageku genai, ati aumo geregaku pene gapi-rageku, na etugukuto Palaguna maki pene gapi-ragea.”

Rai na ita ati pene vega-rakavara talimana ita ria

Luka 9:49-50

³⁸ Ioane na Iesu evaikilaato, netiwato, “Vevegaripa talimamu, talima ta gagitaato, goi aramu ai palagu rakavara egui-atirawai, na ai na gakilawaiato, kwalana ia ati ita ria talaka-kouna.”

³⁹ Iesu na evaikilarato, netiwato, “Ragai pio kila-waia, kwalana talima ta au araku ai kala irau vagira pene kalara talimana, au muliku ai au ati pene kilagi-rakavaku. ⁴⁰ Kwalana rai na ita ati evega-rakavarana talimana ia ita ria. ⁴¹ Taunatauna avaikilamina, talima taa na nanu kaperina au araku ai pene venimi, kwalana gomi Keriso gena talima gaurai, ia voina pene gapia vegata.”

Talima taa na melo keina gena kamonagi ragai pene vega-rakavaa

Mataio 18:6-9; Luka 17:1-2

⁴² “Pene talima taa na au ekamonagi-venikuna melo keina ta gena kamonagi evega-rakavaana, ia pere nama vatu kamuna ta gaagonai pegere kwatu-kaua, rawaparai pegere pia-raia. ⁴³ Pene goi gimamu na evega-rakavamuna genai, pono pati-itua. Gimamu kwapunai maguli vanagi-vanagi pono rawalia voo nama, a ati nama gimamu ruala kalova egala-vanagivanagina ati eputena kapunai pono ago. [⁴⁴ Vonai ‘maganimagani na pia gani vanagivanagimi, e kalova ati eputena.’] ⁴⁵ Pene goi gagemu na evega-rakavamuna genai, pono pati-itua. Gagemu kwapunai maguli vanagivanagi pono rawalia vonama, a ati nama gagemu ruala kalova egala-vanagivanagina kapunai pia pia-kaumu. [⁴⁶ Vonai ‘maganimagani na pia gani vanagivanagimi, e kalova ati eputena.’] ⁴⁷ Pene goi matamu na evega-rakavamuna genai, pono kipo-vagia. Matamu kwapunai Palagu gena Basileiai pono laka-toga voo nama, a ati nama matamu ruala kalova egala-vanagivanagina kapunai pia pia-kaumu. ⁴⁸ Vonai ‘maganimagani na pia gani vanagivanagimi, e kalova ati eputena.’

⁴⁹ Maparara kalova na pene tamenara, pene alevara.

⁵⁰ Tamena nama, na pene tamena mamina pene aiki genai, mamina raka mapono vega-waikule-tiwa? Nugami ai tamena pene mia, e gomi kwapurakwapura mataukavami ria maino aonai pio talu.”

10

Vegarawa lugalugana

Mataio 19:1-12; Luka 16:18

¹ Iesu vokapu eraokwaniato, ne Iudea tanonai eagoto, Ioridana waina kavatai evanagito. Taunilimalima gutuma para ia genai geagoto, ne ekalawai vetaina maevega-riparato.

² Ne Parisea talimara mageagoto, ia geverenagi-opakauato, negetiwato, “Maru ta garawana pene vega-lakaa genai, rova na pene gapia?” ³ Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Mose gena rova aonai rakagau netina?” ⁴ Gekilato, “Mose gena rova evetaina ekilana, vegarawa lugalugana pepana pene taloa vou, garawana pene tugu-lakaa.”

⁵ Iesu na evaikilarato, netiwato, “Mose na erova etaloato, kwalana gomi aomi vekanagavu roe nea. ⁶ Na Palagu na gau maparara ekalarato aonai, ia na taunilimalima maki ekalarato maru e gare. ⁷ ‘Vovetaina pakunai tau taa na tamana e tinana pene raokwanira, garawana goti pia talu, ⁸ ne ira taura ruala pia kwapuna.’ Gaura pakurai ira ati ruala, na kwapunamo. ⁹ Vovetaina gaurai Palagu na eveakwapunarato talimara talima taa na ati mapene tao-vepakara.”

¹⁰ Gewaikuleto numai, gena melo na gerenagiato vokila ganina rakagau. ¹¹ Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Rai na garawana pene raokwania, gare ta mapene garawaa, ia peveopalema. ¹² Gare maki vovetaina, ia garawana pene raokwania, tau taa na mapene garawaa, ia maki peveopalema.”

Iesu na melo keira evega-namarato

Mataio 19:13-15; Luka 18:15-17

¹³ Talima reketa na naturia gevaiagorawai Iesu genai pene gapi-kaulagira ularana, na gena melo na gekila-wairato. ¹⁴ Iesu na egitarato aonai eparuto. Ne gena melo evaililarato, netiwato, “Nemelo keira ia vogomai au geku ai, ragai pio gui-waira, kwalana Palagu gena Basileia netalima vetaira geria. ¹⁵ Taunatauna avaikilaminia, rai na Palagu gena Basileia ati pene gapi-ragea melo keina vetaina, ia Basileiai ati vagi pene lakatoga.” ¹⁶ Gaurai Iesu na melo keira epani-itirato, ne gimana atarai etao-kaurato, evega-namarato.

Rinaga talimana

Mataio 19:16-30; Luka 18:18-30

¹⁷ Iesu voanana ekuliitito, ne elakato aonai, talima ta ia genai eraka-agoto, ne wailanai evetiutalito, erenagiato, netiwato, “Vevega-ripa talimamu namana, au e rakagau pana kalaa vou maguli vanagivanagi pana vaia?” ¹⁸ Iesu na evega-geleato, netiwato, “Goi rakagau gaurai au namaku okilagina? Talima ta ati nama, Palagumo geregana. ¹⁹ Rova maparara ripamu, ‘Ragai pono vagivagi, ragai pono veopa-lema, ragai pono lema, ragai pono veroli-opakau, ragai pono taotoga, tamamu tinamu pono nugagi-ragera.’ ”

²⁰ Ne votalima ekilato, “Vevega-ripa talimamu, au nema keiku na vegata pene vogomai toma, nerova maparara akwalanarana.” ²¹ Iesu na egitaato maulamagina na netiwato, “Gau kwapunamo ai orapuna, ono ago, gemu rinaga maparara ono vevoi-agira, lealea talimara pono

venira, ne kupai magemu rinaga; pono vogomai, muliku ai ponomalaka.”²² Votalima na ekila ekamonagiato aonai, wailana evuaato, aona mametauna elaka-gerevagito, kwalana ia magena rinaga vogo talimana.

²³ Ne Iesu na gena melo egita-gainaginarato, ne evaikilarato, netiwato, “Geria rinaga vovogo talimara Palagu gena Basileiai geria laka-toga gaoka vagi.”²⁴ Na Iesu gena melo na vokila gekamonagiato aonai, nugara gepale-vagito, gaurai Iesu na maevaikila-wairato, netiwato, “Natu-gavu, Palagu gena Basileia lakatogana gaoka vagi.”²⁵ Kamela rina iluna na pene vanagi gaoka, na gena rinaga vogo talimana Palagu gena Basileiai gena laka-toga gaoka-galagala vagi.”²⁶ Ne gena melo nugara gepalevagi-rakavato, gaurai gevaikilaato, negetiwato, “Pe, raira na vou maguli vanagivanagi pia vaia?”²⁷ Iesu na egitarato, ne evaikilarato, “Taunilimalima geriai ati gelegele, na Palagu genai gelegele, kwalana Palagu genai gau maparara gelegele.”

²⁸ Petero na evaikilaato, netiwato, “Goi ripamu, ai gema gau maparara garaokwani-rato, goi mulimu ai galakana.”²⁹ Iesu evega-geleto, netiwato, “Avaikila-taunataunamina, talima ta gena numa eraokwaniato, pa walakavana, walawalana, tinana, tamana, natuna e gena tano au pakuku ai e Vali Namana pakunai,³⁰ ia emaguli aonai gena numa, walakavana, walawalana, tinana, natuna e tano tinavutinavu pene rawali, e vitiviti maki; e toma gevogomaina aorai, maguli vanagivanagi pene vaia.”³¹ Na taunilimalima

gutuma ewagumona gekunena pia kapi, kapi talimara pia kune.”

Iesu gena kwarega maekilagi-matagaiato

Mataio 20:17-19; Luka 18:31-34

³² Iesu magena melo ria Ierusalem mai geveragewai, rauparana geagowai, Iesu ira wailarai elakato, aonai ira gevevega-kali-rakavato, e mulirai gelakato talimara maki gekalito. Iesu na gena melo gagalana ruala evaigerevagirato, ne genai rakagau pia wala gaura evararato, ³³ evaikilarato, “Iokamonagi, ita e Ierusalem taveragena. Vonai Taunilimalima Natuna Rupu Veaga velera kamura e rova gevevega-ripagiana talimara gimarai pia taoa. Ira na gena kwarega kilana pia vega-taunataunaa, ne ati Iuda talimara (Roma) gimarai pia taoa. ³⁴ Ira na pia vegarevegare-agia, pia kainiua, pia kwaria e pia vagi-kwaregaa. Na toma toitoi mulirai pene kuliiti-wai.”

Teimiti e Ioane geria noginogi

Mataio 20:20-28

³⁵ Ne Tepetaio natuna, Teimiti e Ioane, Iesu genai geagoto, ne gevaikilaato, “Vevega-ripa talimamu, ai gaririwana rakagau paia nogimu gauna pono venimai.” ³⁶ Iesu na evaikilarato, netiwato, “Rakagau gemi ai pana kalaa nogotina?” ³⁷ Ira na gevaikilaato, negetiwato, “Ai gaririwana, ai ta ripamu ai, e ta kaulimu ai paia tanu goi gemu Basileia maekana ralemana iwavagina aonai.”

³⁸ Na Iesu na evaikilarato, netiwato, “Gomi ati ripami rakagau gonogiana. Au na vitiviti kaperina pana niua gauna gomi na maki pio niua ripa? Au pia bapatisoku bapatisona gomi

na maki pio gapia ripa?” ³⁹ Magevega-geleto, negetiwato, “Pa.” Iesu na evaikilarato, netiwato, “Taunatauna, au na pana niua kaperina gomi na maki pio niua, e au pia bapatisoku bapatisona gomi maki pia bapatisomi. ⁴⁰ Na au ripaku ai pa kauliku ai pio tanu nogotina ati au na pana vega-taunataunami; eia e Palagu na ekala-maavurato talimara geria.”

⁴¹ Ekila melo gagalana (10) na gekamona-giato aonai, Teimiti e Ioane geparu-venirato. ⁴² Ne Iesu na maparara ekea-koukourato, ne evaikilarato, netiwato, “Gomi ripami, ati Iuda talimara geria vele na taunilimalima getugunaginagirana, e geria vekuneagi talimara kamura na geria rorirori tiavurana gelaunaginagirana. ⁴³ Na gomi aomi ai vovetaina ragai pio kala. Pene ta gomi aomi ai pene vele netina genai, gomi maparami vetugunagimi pene ago-veni, ⁴⁴ e rai pene kune netina talimana, ia maparara geria vetugunagi talimanai pene ago. ⁴⁵ Kwalana Tau-nilimalima Natuna evogomaito, ati taunilimalima na vetugunagina pia ago-veni ulanana, na ia evogomaito, taunilimalima vetugunagira pene ago-veni, e gena maguli pene tao-rigoa, taunilimalima gutuma pene voi-waira e pene vega-magulira ularana.”

Iesu na mata-kele talimana Batimio matana evega-namaato

Mataio 20:29-34; Luka 18:35-43

⁴⁶ Ieriko ai gekwarato, voanana Iesu magena melo e taunilimalima gutuma para ria

Ieriko mageraokwaniato aonai, mata-kele e nogi-vekame talimana Batimio, Timeo natuna, rau-para pipinai etanu-tagowai. ⁴⁷ Ia ekamonagito Iesu, Nasareta talimana, ia laganai, ne ekealailaito, netiwato, “Iesu o, Davida natuna, au ono gita-vetugaku!” ⁴⁸ Taunilimalima gutuma na gegoloato e gevaikilaato, ragai pene kogo negetiwato, na ia ekea-vigirage-vigiragewai, “Davida Natuna o, au ono gita-vetugaku!”

⁴⁹ Iesu eruga-talito, ne netiwato, “Io keea.” Ne ira na mata-kele talimana gekeato, negetiwato, “Ragai pono kali, ono kuliiti, Iesu na ekeamuna.” ⁵⁰ Ne gena rogagirogagi epia-togaato, epuriitito, Iesu laganai eagoto. ⁵¹ Ne Iesu na erenagiato, netiwato, “Rakagau gemu ana kalaa notina?” Mata-kele talimana evega-geleto, netiwato, “Vevega-ripa talimamu, mataku ono mai-kala-pakaa.” ⁵² Ne Iesu na evaikilaato, “Ono ago, gemu kamonagi na pevega-namamu.” Veganamo matana enamato e epoepoe-namanamato, ne Iesu mulina na raupara na eagoto.

11

Iesu gena laka-toga Ierusalem mai gevonevone-agiato

Mataio 21:1-11; Luka 19:28-40; Ioane 12:12-19

¹ Gelaka-agowai, Ieruselema gekavinagiawai, e Betepeiti e Betaniai gekwarato Olive Golona kavanai, ne Iesu na gena melo ruala etugukunerato, ² evaikilarato, netiwato, “Io ago, wailara vanuganai. Pio kwara genai, toniki natuna ta kwatukau pio gitaa, atanai talima

ta rogoti ere rage. Pio lugaa, ne pio vogomai-
agia. ³ Pene talima taa na pene renagimi,
nepenetiwa, ‘Gomi rakagau gaurai nevetaina
gokalana?’ nepenetiwa genai, pio vaikilaa,
‘Velekou na eririwaana, roe nea vou mapene
tugu-waikulea.’”

⁴ Ne gelakato, geagoto, toniki natuna geve
rawaliato numa ta wailanai kwatukau. Gel-
ugaawai aonai, ⁵ vonai geruga-tagowai tali-
mara na gerenagirato, negetiwato, “Gomi raka-
gau gaurai netoniki natuna golugaana?” ⁶ Ne
gevega-gelerato Iesu na evaikilarato vetainai, vou
getugurato.

⁷ Ne toniki natuna Iesu genai geago-agiato,
geria rapuga kamura toniki rogenai geava-
kaurato, ne Iesu etanukauto. ⁸ Taunilimalima
gutuma geria rapuga kamura rauparai geavarato.
Reketa gau laura uraurai gepatito, ne rauparai
getaorato. ⁹ Wailai e mulinai gelakato talimara
maparara na gevone-agiawai, gekilato,
“Hosana,
Velekou aranai evogomaina talimana
ita vega-namaa!

¹⁰ Davida ita Tamara gena Basileia evogomaina,
ita vega-namaa!
Hosana kupa atagaina raimoraimonai!”

¹¹ Iesu Ierusalem mai elaka-togato aonai, Rupu
Veaga aonai elaka-togato, gau maparara egita-
veakaurato. Na elaviato gaurai, ia magena melo
gagalana ruala ria gelaka-piatito, Betainiai mage-
waikuleto.

*Iesu na figi gautupuna evaikila-rakavaato
Mataio 21:18-19*

¹² Maelaganiato, ira Betania geraokwaniato, geagowai aonai, Iesu evitoato. ¹³ Epoe-agoto, figi gautupuna malauna ta egitaato pakana kiata rau ai, ne eagoto, ene vegita-kwalakaua mavuana pa aikina. Vonai eve kwarato, vuana ta ati erawaliato, launamo kovagona, kwalana gena vua laganina roe nea gaurai. ¹⁴ Ne Iesu na figi gautupuna evaikilaato, netiwato, “Goi vuavuamu talima taa na ati pene gania, toma pene ago-vanagivanagi!” Ekila gena melo na gekamonagiato.

Iesu na Rupu Veaga ealevaato

Mataio 21:12-17; Luka 19:45-48; Ioane 2:13-22

¹⁵ Ierusalem mai gekwarato, Iesu Rupu Veaga aonai elaka-togato, ne voivoi talimara egui-atirato. Moni gevepoe-agirawai talimara geria pata e pune gevoi-agirawai talimara geria tanukau egule-vepoporato. ¹⁶ Rupu Veaga aona na geria rinaga gevua-agorawai talimara maki ekila-wairato. ¹⁷ Ne taunilimalima evega-riparato, netiwato, “Puka Veaga aonai evetaina etaloato, Palagu ekilato, ‘Au geku numa taunilimalima irauirau geria rapali numanai pia kilagia,’ na gomi na lema talimara geria kumu kapunai pogo vega-agoa.”

¹⁸ Rupu Veaga velera kamura e rova gevevega-ripagiawai talimara na gekamonagiato aonai, Iesu pia vagia rauparana getavuato. Iesu kalina na gekaliwai, kwalana taunilimalima maparara na gena gevevega-ripa kilarai gevevega-kali-rakavawai. ¹⁹ Elavilaviato, Iesu magena melo ria vanuga kamuna geraokwaniato.

Figi gautupuna ekwaregato

Mataio 21:20-22

²⁰ Amoamonai raupara na gelaka-vanagiwai aonai, vofigi gautupuna gegitaaato, emalai-gatuto, lamuna maki gekwaregato. ²¹ Petero na etugamagi-tagoawai, gaurai Iesu evaikilaato, netiwato, “Vevega-ripa talimamu, ono gitaa, goi na vofigi gautupuna owaraliato ovaikilarakavaato gauna warau pekwarega.”

²² Ne Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Palagu pio kamonagi-venia. ²³ Taunatauna avaikilamina, talima taa na egolo pene vaikilaa, ‘Ono vegapiiti, pe rawaparai ono vepiarai,’ aona ati aovoavona, na pene vega-taunatauna, rakagau pene kilagia gauna pene taunatauna genai, vokala pene wala. ²⁴ Gaura pakurai avaikilamina, rakagau pio nogi rapali ai genai, pio vega-taunataunaa, pio rawalia, ne pio gapia. ²⁵ Pene goruga-talina, ne gorapalina aonai, rakava pio tugamagi-piatogara, pene talima ta genai magemi nuga metau genai, gomi Tamami kupai etaluna na maki gemi rakava pene tugamagi-piatogara. [²⁶ Na pene gomi na talima geria rakava ati pio tugamagi-piatogara genai, gomi Tamami kupai etaluna na maki gemi rakava ati pene tugamagi-piatogara.]”

Iesu gena tiavu kwalana gerenagiato

Mataio 21:23-27; Luka 20:1-8

²⁷ Ne ira Ierusalemi gekwarato. Vonai Iesu Rupu Veega aonai elaka-togawai aonai, Rupu Veega velera kamura, e rova gevevegaripagiawai talimara, e Iuda velera ia genai

geagoto. ²⁸ Ne gerenagiato, negetiwato, “Arigi rorirori ai goi na ekala okalarana? Rai na rorirori evenimuto?”

²⁹ Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Au na verenagi kwapuna ana venimi, pio vega-gelea genai, au na arigi rorirori ai ekala akalarana pana vega-ripami. ³⁰ Ioane gena bapatiso kalana kupa na evogomaito, pa taunilimalima geriana?”

³¹ Ira vekarawarai geveroliverolito, negetiwato, “Pene ita pita kila, ‘Palagu genana’ nepitatiwa genai, ia pene kila, ‘Rakagau gaurai Ioane ati govega-taunataunaato?’ nepenetiwa. ³² Na pene ita pita kila, ‘Taunilimalima geriana’ nepitatiwa genai maki ati gelegele.” Ira taunilimalima kalira na gekalito, kwalana ira ripara, Ioane peroveta talimana taunatauna.

³³ Gaura pakurai ira na Iesu gevega-geleato, negetiwato, “Ai ati ripamai.” Ne Iesu na ira maki evaikirato, netiwato, “Au na maki arigi rorirori ai ekala akalarana ati pana vega-ripami.”

12

Parapore -Vine aragana gitatagona talimara rakavara

Mataio 21:33-46; Luka 20:9-19

¹ Iesu na parapore ai maevaikilarato, “Talima ta vine aragana evaroato, ekanaato, kwano ai vine kikiagina legana etaviato, araga gitatagona numana maki evega-rugaato. Voia mulina araga gitatagona talimara geriai gena araga eraokwaniato, ne elakato kapu taai. ² Vine vuara (grapes) gemerato, ne ia na gena vetugunagi tauna ta etuguato araga gitatagona talimara geriai, vine

vuara reketa peneve gapira ularana. ³ Na gegapi-taliato, ne gekwariato vou, gimana kovagona getugu-waikuleato. ⁴ Araga gatana na gena vetugunagi tauna ta maetuguato, na ia repana gevegara-raka-kavalugaato e gekala-nugarageato. ⁵ Ne ta maetuguato, na gevagi-mateato; e vetugunagi talimara gutuma etugurato, reketa gekwarirato, reketa gevagirato. ⁶ Talima kwapunamo roe voa ia laganai, ia natuna taunataunana, gena ulamagi melona. Ikanai ia etuguato, ‘Natuku ana tugua, ira na pia kupa-ragea.’ ⁷ Na araga gitatagona talimara matotauria gevekila-vevenito, negetiwato, ‘Araga pene gaunaa melona ea, pe ita gapia, ita vagi-kwaregaa, pe araga ita gera.’ ⁸ Ne gegapi-taliato, gevagiato, vine aragana mulinai gepiatiato.”

⁹ Iesu everenagito, netiwato, “Araga gatana na rakagau pene kalaa? Ia pene vogomai, araga gitatagona talimara pene vagi-gatura, ne vine aragana talima iraura reketa mapene venira.

¹⁰ Gomi na talotalo Puka Veaga aonai ati goagiana, evetaina ekilana,

‘Vatu numara geraperana talimara na ati geriri-waato

gepia-togaato vatuna vatu keakwalai eagoto.

¹¹ Ekala e Velekou na ekalaato,

matarana tagitaana,

gitagitana irau vagi vegata.’ ”

¹² Ne Iuda velera na Iesu pia gapia rauparana getavuato, kwalana ira ripara, Iesu na eparapore e ira ekilagirawai gaurai. Na taunilimalima gutuma getanukou-tagowai kalira na gekalito gaurai geraokwaniato, gelakato.

*Kaisara, Roma geria vele, gena takiti monira
Mataio 22:15-22; Luka 20:20-26*

¹³ Kapinai vou Parisea talimara e Heroda mulinai gelakawai talimara reketa Iesu genai getugu-
agorato, gena kilakilai pia vega-verauleaa e pia
gapia ulanana. ¹⁴ Gevogomaito, ne Iesu gema
ripaganiato, negetiwato, “Vevega-ripa talimamu
o, ai ripamai goi taunatauna kala rorirori tali-
mamu, taunilimalima kalira na ati okalina. Tal-
ima geria raki ati otugamagirana, na goi na tau-
nataunai Palagu gena raupara ovevega-ripagi-
gitakauana. Ono vega-ripamai, Kaisara, Roma
geria vele, genai takiti paia veni pa aikina?”

¹⁵ Na Iesu na geria opakau eripaato gau-
rai, evaikilarato, netiwato, “Rakagau gaurai au
goopa-tovokuna? Siliva monina ta iovuamaia,
ana mai-gitaa.” ¹⁶ Gaurai ta gevuamaiato, Iesu na
erenagirato, netiwato, “Eia e rai avuavuna e rai
arana?” Ira gevega-geleto, negetiwato, “Kaisara.”
¹⁷ Iesu na evaikilarato, “Kaisara gena gau Kaisara
pio venia, Palagu gena gau Palagu pio venia.”
Gaurai gevevega-kali-rakavato ia genai.

*Kuliiti-wai kilara
Mataio 22:23-33; Luka 20:27-40*

¹⁸ Sadukea talimara reketa Iesu genai geagoto.
Ira geria tugamagi, kwarega talimara ati mapia
kuliiti-wai. Gaurai Iesu gerenagiato, negetiwato,
¹⁹ “Vevega-ripa talimamu o, Mose na rova ai
gema evetaina etaloato, ‘Pene tau ta kakana
pene kwarega, wapuna pene kwarega-kwania,
ati natura genai, vomaru na kakana wapuna
pene garawaa, naturia pia gapira kwarega tauna

gena.’ ²⁰ Melo walakako maparara taulatoi kwapuna. Tau kunena na egarawaato, ekwaregato ati natuna. ²¹ Melo vega-rualana na wapu egarawaato, na ia maki ekwaregato ati natuna. Melo vega-toitoina maki vovetainamo. ²² Voia aonai ira maparara taulatoi kwapuna, naturia ta ati gevega-walaato. Ikanai vogare maki ekwaregato. ²³ Kuliitiwai tomanai vogare rai garawana? Kwalana ira taura taulatoi kwapuna na gegarawaato.”

²⁴ Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Gomi goleana, kwalana Puka Veaga ganina e Palagu gena tiavu ati ripami. ²⁵ Kwarega na pia kuliitiwai talimara ati mapia vegarawa. Ira aneru vetaira kupai. ²⁶ Kwarega na mapia kuliitiwai kilara Mose gena pukai ati goagirana? Gautupu egalaato valina aonai Palagu na Mose evaikilaato, netiwato, ‘Au Aperaamo gena Palagu, Isaako gena Palagu, e Iakobo gena Palagu.’ ²⁷ Ia maguli talimara geria Palagu, ati kwarega talimara geria Palagu. Gomi golea-rakavana!”

Ulamagi rova maparara eiwarato

Mataio 22:34-40; Luka 10:25-28

²⁸ Rova gevevega-ripagiawai talimana ta evogomaito, geria vegupuvegupu ekamonagiato, ne egitaato, Iesu na evega-gele-gitakaurato gaurai, erenagiato, netiwato, “Rova maparara aorai ari-gia kamu iwavagina?” ²⁹ Iesu na evega-geleato, netiwato, “Kamu iwavagina ea: ‘Isaraela talimami o, iokamonagi, Velekou ita gera Palagu ia Velekou kwapunamo geregana kwanilova. ³⁰ Velekou goi gemu Palagu pono ulamagia

maaomu maparana, mapalagumu maparana, magemu tugamagi maparana, matiligamu maparana na.’ ³¹ Vega-rualana ea: ‘Lagamu talimana pono ulamagia, goi matotaumu oveulamagina vetaina.’ Rova taa na erova ruala ati pene iwara.”

³² Rova evevega-ripagiawai talimana maevega-geleto, netiwato, “Vevega-ripa talimamu o, goi gemu kila taunatauna, Palagu kwapunamo, mataa aikina. ³³ Pono ulamagia maaomu maparana, magemu tugamagi maparana, matiligamu maparana, e lagamu ai etaluna talimana maki pono ulamagia, goi matotaumu oveulamagina vetaina. Eia e kamu iwavagi, rapali gaura e veveni gaura maparara eiwarato.”

³⁴ Gaurai Iesu na votalima gena vevega-gele egitaato maaonekana e matugamagi-iluna, gaurai evaikilaato, netiwato, “Goi e Palagu gena Basileia vepakami ati rau.”

Voia mulinai talima taa na ati maerenagiato, kwalana gekalito gaurai.

Keriso ia Davida natuna pa Davida gena Velekou?

Mataio 22:41-46; Luka 20:41-44

³⁵ Iesu Rupu Veaga aonai evevega-ripawai aonai, ekilato, “Rova gevevega-ripagiana talimara rakagau gaurai Keriso Davida natuna negetina? ³⁶ Davida Veaga Palaguna na ripa e tugamagi-ilu eveniato, gaurai ekila-matagaito, netiwato, ‘Palagu na au geku Velekou evaikilaato: Au gimaku ripana kavanai ono mai-tanu, pene ago, goi geparu-venimuna talimara

goi gagemu kapulenai pana taora.’

³⁷ Davida na Keriso ‘Velekouna’ ekilagito; raka-gau gaurai Keriso ia Davida natuna?”

Rova gevevega-ripagiawai talimara geria opakau kalara

Mataio 23:1-36; Luka 11:37-54; 20:45-47

Taunilimalima gutuma para Iesu gena kila mavererera na gekamonagiato. ³⁸ Gena vevega-ripa aonai ekilato, “Rova gevevega-ripagiana talimara pio gitatago-namanamara. Ira geriri-wana rapuga mogara pia ligo, maketi kapurai pia loulou, talima na pia vega-ragera ularana. ³⁹ Rupu aorai e velekwa kapurai geria ririwa tanukau namaraimo pia tanu. ⁴⁰ Ira na wapu geria numa e rinaga gevega-aikirana. Geria rapali moga vavagi, e geopaopakauna. Ira metau kamu iwa pia gapia.”

Wapu gena veveni monina

Luka 21:1-4

⁴¹ Iesu moni-tao mauana wailanai etanu-talito, ne taunilimalima moni geurawai egitarato. Rinaga e moni vovogo talimara gutuma moni kamura geurarawai. ⁴² Aonai ati gena e ati gana wapuna ta evogomaito, gena moni girigiri rualamo eura-rigorato, eia e noo roli toea kwapuna vetaina. ⁴³ Gaurai Iesu na gena melo ekearato ia genai, ne evaikilarato, netiwato, “Taunatauna avaikilamina, ewapu na peuraa monina na maparara geria veni peiwara. ⁴⁴ Kwalana ira maparara geria moni vovogo aora na keitaramo pege veni, na ewapu ati gena e ati gana aonai,

genai rakagau gemia na gena maguli ai pere veakavagia gaura maparara peurara.”

13

*Iesu na roe nea pia wala gaura ekilagirato
Mataio 24:1-14; Luka 21:5-19*

¹ Iesu Rupu Veaga na elakatiwai aonai, gena melo taa na evaikilaato, netiwato, “Vevega-ripa talimamu, evatu ati keikeira ono gitara e enuma kamura maralemara ono gitara.” ² Iesu na evega-geleato, netiwato, “Enuma kamura ogitarana? Evatu ta vatu ta atanai ati pia mia, maparara pia vale-vepopo-rigora.”

³ Iesu Olive Golona kukunai etanu-tagowai, Rupu Veaga Ierusalem ai egita-agoawai aonai, Petero, Teimiti, Ioane, e Anduru na gerenagi-gariato, negetiwato, ⁴ “Ono varamai, egaura arigi toma pia wala, e pia wala genai, raka vegailiana pia vega-matagaia, ne ira maparara pia wala?”

⁵ Gaurai Iesu na evega-gelerato, netiwato, “Gomi rogomi pio vetole, talima taa na ragai pene opami. ⁶ Talima vovogo au araku ai pia vogomai, pia kila, ‘Talimana au ea!’ Talima gutuma pia opara. ⁷ Pene gomi vetali kulura e vetali valira pio kamonagira genai, nugami ragai pia golugolu. Negaura ne pia wala, na ikana roe voa. ⁸ Tanopara ta tanopara ta goti pia vetali, kaomani ta kaomani ta goti pia vetali. Kapu vovogo aorai pene tano-kepoa, roge maki pia wala. Eia vitivitimo pene tinaa, noowane kivani ewalana vitina vetaina.

⁹ Matotaumi pio vegita-tago namanama, kwalana pia gapimi, Iuda geria kaonsela talimara geriai pia vaiagomi e rupu aorai pia kwarimi. Au gogapi-ragekuna pakunai, kavana e vele kamura pa king wailarai roe nea pio ruga, au vega-taunataunaku ai pio ago. ¹⁰ Vali Namana tanopara maparara aorai pia vopatagi-kunea. ¹¹ Pene Kota talimara wailarai pia vaiagomi genai, rakagau nogo kilagiana kilara ragai pio aovekwalavi-agira. Laganina pene kwara vou, Palagu na rakagau pene vega-ripami kilara pio kilagira, kwalana ati gomi pio kila, na Veaga Palaguna pene kila. ¹² Kakana na tarina pene lewaa pene kwarega ulanana, tamana na natuna maki vovetaina pene kalaa. Natura na tamara e tinara pia karoverave-venira e pia vagira. ¹³ Taunilimalima maparara na pia aorakava-vagimi, kwalana au gogapi-ragekuna gaurai. Na rai pene vaigaoka pene ago ikanai pene maguli.”

Vevega-kali gauna pene matagai
Mataio 24:15-28; Luka 21:20-24

¹⁴ “Pene gomi na gau rakava iwavagina, vevega-kali gauna, pio gitaa, ati pene ruga kapunai pene ruga.” Ekila pene agia talimana pene ripa-rorirori ganina vorakagau. “Gaurai rairai Iudeai getaluna talimara golo ai pia raka-ago. ¹⁵ Rai numa kukunai etanu-tagona, ati mapene laka-toga numa aonai gena rinaga gapigapira. ¹⁶ Rai araga aonai maki ati pene waikule gena ro-gagirogagi gapigapira. ¹⁷ Volaganinai gare mati-nagera e melewa valigu garera kika mavetugara! ¹⁸ Pio rapali, egau ragai pene wala gura e nakula

aorai! ¹⁹ Kwalana volaganinai rakava e viti-vua kamu pia kwara, Palagu na tanopara ekalaato pene vogomai ewagumona, rakava e viti-vua vovetaira ati gewalana. Eia mulinai vovetaina rakavana ta ati mapene wala. ²⁰ Pene Velekou na votoma rakavara ati pere vega-kupara, talima ta ati pere maguli ripa, na evirigirato talimara pakurai, ia na tomara evega-kuparato.

²¹ Volaganinai, pene talima taa na pene vaikilami, 'Iogitaa, Keriso ea!' pa 'Iogitaa ia goi voa!' nepenetiwa genai, ragai pio vega-taunataunaa. ²² Kwalana Keriso opakaura e peroveta talimara opakaura pia matagai, vegailia kamura e kala irau vagira pia kalara, Palagu na evirigirato talimara pia opa-vevilira ularana. ²³ Vovetaina gaurai matotaumi pio vegita-tago; gau maparara akarovara-kunemina, laganina rogoti ere kwara aonai.”

*Taunilimalima Natuna gena vogomai
Mataio 24:29-31; Luka 21:25-28*

²⁴ “Na volaganinai, rakava pia wala mulinai, garo pene mukunaa, pene pogi-lotoa, e uve maki ati pene rala, ²⁵ mitiu kupa na pia keto-rigo e kupa tiavura pia veakaveaka. ²⁶ Ne talima na Taunilimalima Natuna pia gitaa, iloa na pene vogomai matiavuna kamuna e mamaeka ralema iwavagina. ²⁷ Ne ia na aneru pene tugura, evirigirato talimara pia vega-koukoura tanopara maparara na.”

*Parapore -Vevega-ripa figi gautupuna genana
Mataio 24:32-35; Luka 21:29-33*

28 “Figi gautupuna genana eparapore pio ripaa: Pouna eragena e launa ekakavana aonai, goripana, garo gena rala laganina pekavinagi nogotina. 29 Voia gelegelenai, gomi maki pene egau pia wala pio gitara genai, pio ripa, Taunilimalima Natuna pekavinagi vanagi ai. 30 Taunatauna avaikilamina, egulu ati pene aiki, pene ago, egaura maparara pia wala. 31 Kupa e tanopara pia lekwalekwa, na au geku kila vou ati pia lekwalekwa, pia mia-vanagivanagi.”

Toma e ora talima ta ati ripana

Mataio 24:36-44

32 “Na votoma e ora talima ta ati ripana, aneru kupai ati ripara, e Natuna maki ati ripana, na Tamana gereganamo ripana. 33 Rogomi pio vetole, pio vegita-mataneka, kwalana ati ripami, arigi toma voora pene kwara.

34 Ia evetaina, talima ta elaka-gerevagito, gena numa eraokwaniato, ne gena vetugunagi talimara rorirori evenirato, kwapurakwapura geria inagulu pia kala. Vanagi gitatagona talimana maki evaikilaato, pene mala. 35 Vovetaina gau-rai gomi maki keromi pio talu, kwalana numa gatana pene waikule orana ati ripami, lavilavi, pa pogi nugana, pa kokoloku pene kogo aonai, pa amoamo. 36 Irau na ewagumona neekwarana, ne maitumi ai neewaitagomina nea. 37 Au na rak-agau gomi akaro-varamina kilana taunilimalima maparara maki akaro-vararana, natina, ‘Keromi pio talu e pio vegita-tago!’ ”

14

Iesu pia vagia rauparana getavuato

Mataio 26:1-5; Luka 22:1-2; Ioane 11:45-53

¹ Toma rualamo roe nea, ne Pasova velekwana pa Iuda talimara kwarega aneruna na evanagirato ati evagirato velekwana e ati egoro-agiana paraoana velekwana pia kalaa aonai, Rupu Veaga velera kamura e rova evevega-ripagiawai talimara na Iesu pia gapi-lemaa, ne pia vagi-kwaregaa rauparana getavuawai. ² Na gekilato, “Ati velekwa aonai pene wala, kwalana velekwai pia vogomai talimara ia atana na nege purina nea.”

Gare ta gena kala namana

Mataio 26:6-13; Ioane 12:1-8

³ Iesu Betaniai Simona, lepera talimana, gena numai enganiganiwai aonai, gare ta elaka-togato, mata namana ta, alabasta vatuna na gekalaato matana, egapi-kauato, aonai vomulamula maponana namana. Vomulamula gawa arana nad lamuna na gekalaawai gauna, voina kamu vagi. Vogare na mata pokana ekoe-kavalugaato, ne mulamula Iesu repanai epopo-kauato. ⁴ Ia laganai talimara reketa maaora metaura gemunemuneto, negetiwato, “Rakagau gaurai emulamula ponana namana epiatoga-kawaana? ⁵ Pere voivoi-agia, pe siliva monira tinavu toitoi (300) pere rawalira, (eia e talima ta voina rigolo kwapuna aonai vetaina), pe lealea talimara pere venira.” Ne ira na vogare gegoloato.

⁶ Na Iesu ekilato, “Ioraokwania! Rakagau gaurai gomi na metau goveniana? Egare na ekala

namana au geku ai pekala. ⁷ Lealea talimara gomi ria pio talu-vanagivanagi, pe pio ririwa genai, pio veakavara. Na au ati toma mapararai gomi ria pita talu. ⁸ Egare na rakagau pere kalaa gauna pekala, ia na au tauniparaku ai mulamula pepopo-kunea au toleagiku ulanana. ⁹ Taunatauna avaikilamina, Vali Namana pia vopatagia tanopara mapararai, egare na kala pekala kalana maki piave kilagia, ia tugamagitagogina.”

*Judas Isakariota na Iesu elewaato
Mataio 26:14-16; Luka 22:3-6*

¹⁰ Ne Judas Isakariota, gagalana ruala talimana ta, Rupu Veaga velera kumura geriai eagoto, Iesu pene velewaa ira geriai ulanana. ¹¹ Ne ira na gekamonagiato aonai, geverere-rakavato, e gekila-gavuto, moni pia venia. Gaurai Iuda na gimarai pene tao-kaua rauparana etavuwai.

*Iesu magena melo ria Pasova mamoenaga-
niato*

*Mataio 26:17-25; Luka 22:7-14; 22:21-23; Ioane
13:21-30*

¹² Toma tovtovonai, ati egoro-agiana paraoana velekwna tomana e vekapawai mamoenaga vagivagina tomanai, Iesu gena melo geverenagito, negetiwato, “Ai ariginai Pasova velekwna paia kala-maavua, pono gania?” ¹³ Ne Iesu na gena melo ruala etugurato, evaikilarato, netiwato, “Vanuga kamunai pio laka-toga, talima ta nanu kwagutuna pene vuaa pio rawalia. Mulina na pio ago. ¹⁴ Ne pene rage numanai numa gatana pio vaikila, nopiotiwa, ‘Vevega-ripa

talimana ekilana: Au geku wariwari kovogana arigia, geku melo ria vonai vekapawai mamoea paia gania? ¹⁵ Ne ia na kovoga kamuna ta numa kukunai pene vega-gitami aleva-maavu. Vonai pio rapalaa ita garaa.”

¹⁶ Ne melo geagoto, vanuga kamuna aonai gelaka-togato, Iesu na ekilagirato gelegelera gerawalirato. Vonai Pasova velekwana gekalaato.

¹⁷ Elaviato, Iesu magena melo gagalana ruala ria gekwarato. ¹⁸ Geganiganiwai aonai Iesu ekilato, “Taunatauna avaikilamina, gomi taa na au pono lewaku, au goti ewagumona taganigani-koukouna talimamu taa na.” ¹⁹ Ira maparara aora mametaura na kwapurakwapura na gerenagiato, netiwato, “Taunatauna ati au, ei?”

²⁰ Iesu na evaikilarato, netiwato, “E gomi gagalana ruala vekarawami ai rai au goti rivu kwapunaimo ganapa-rigona talimana.

²¹ Taunilimalima Natuna pene kwarega, Puka Veaga aonai etaloato gelegelenai. Na Taunilimalima Natuna pene lewaa talimana vetugana kekei, ati pere wala nama.”

Velekou gena ganikou veagana

Mataio 26:26-30; Luka 22:15-20; 1 Korinto 11:23-25

²² Geganiganiwai aonai, Iesu na pereti egapiato, Palagu evega-namaato, ekala-kava-lugaato, evenirato, aonai evaikilarato, “Iogapia, e au tau-niparaku.”

²³ Ia na kaperi maegapiato, evega-namaato mulinai evenirato, ne maparara na geniuato.

²⁴ Aonai Iesu na evaikilarato, netiwato,

“E au ralaku, Vekapawai Valiguna evega-taunataunaana, pene vepopo, taunilimalima gutuma vega-magulira.²⁵ Taunatauna avaikilamina, vine nanuna ati mapana niu-waia, pene ago neamo, Palagu gena Basileiai vou mapana niu-waia.”

²⁶ Ne mari ta gemariato mulinai, gelaka-piatito, Olive Golonai geagoto.

*Iesu na Petero gena veopatago ekilagi-kuneato
Mataio 26:31-35; Luka 22:31-34; Ioane 13:36-38*

²⁷ Ne Iesu na evaikilarato, netiwato, “Gomi maparami gemi kamonagi au geku ai pio raokwania, kwalana Puka Veaga aonai evetaina etaloato, ‘Au na mamoe gitatagora talimana pana vagia, ne mamoe maparara pia raka-lovolovo.’

²⁸ Na au kwarega na pana kuliiti-wai mulinai, pana ago-kune Galileiai. Vonai vou pita verawali.”

²⁹ Petero ekilato, “Maparara na geria kamonagi goi gemu ai pia vega-gevoa, na au na aikina.”

³⁰ Iesu na evega-geleato, netiwato, “Taunatauna avaikilamuna, toma pogi kokoloku vega-ruala rogoti ere kogo aonai, goi na au vega-toitoi pono opa-tagoku.” ³¹ Na Petero ekila-vigirageto, netiwato, “Pene goi goti pita kwarega-kou genai, au na goi vegata vagi ati pana opatago-kapuvagimu.” Maparara vovetainamo gekilato.

Iesu erapalito Getesemane ai

Mataio 26:36-46; Luka 22:39-46

³² Ira geagoto kapu ta arana Getesemane, Iesu na gena melo evaikilarato, netiwato, “Enai iotanu-tago, au ana ago, ana verapali vou.”

³³ Ne Petero, Teimiti, e Ioanemo evairato, ia ria geagoto. Voia aonai Iesu tauniparana enakulaato, ekalito, aona maki evekwalaviwai. ³⁴ Ne evaikilarato, netiwato, “Au nugaku na metau kamu vagi evuaana, roli evagikuna. Enai iotanu-tago, pio vegita-tago.” ³⁵ Iesu kiata maelaka-nagito, kwano ai eketo-talito, ne Palagu enogiato, netiwato, pene maraupara ta voa genai, eora metauna genana pene vanagi. ³⁶ Ekilato, “Abba, Tamaku o, gau maparara goi gemu ai kalakalara gelegele. Eviti kaperina gekuna ono mai-gapi-vagia. Na ati au geku ririwa, goimo gemu ririwa.”

³⁷ Gena melo toitoi geriai ewaikuleto aonai, ira gemaitu-kwaregato erawalirato, ne Petero evaikilaato, netiwato, “Simona, goi ne omaituna? Ora kwapuna vetaina ati poro vaigaoka? ³⁸ Pio vaigaoka, pio rapali, pe veopatovo pene vogomai aonai ragai pio moira. Palagu taunatauna eririrwana, na taunipara emoirana.”

³⁹ Ne maelaka-gerevagito, eve rapalito, vorapali kilara kunera maeve kilagirato. ⁴⁰ Maeve waikule-waito aonai ira ati geria vaigaoka gaurai, maitu kwaregarai ema rawalirato, kwalana matara maitu na egapi-rakavarato. Ira ati riparia raka pia vega-gele-tiwaa.

⁴¹ Vega-toitoina maewaikuleto, ne evaikilarato, netiwato, “Gomi roe ogo maituna e gopikapikana? Peremagaro! Orana warau pekwarra! Iogitaa, Taunilimalima Natuna pege lewaa, rakava talimara gimarai pege taoa. ⁴² Iokuliiti, pe ita wati! Iogitaa, au lewalewaku talimana pe kwara ea!”

Iesu vetali talimara na gegapiato

Mataio 26:47-56; Luka 22:47-53; Ioane 18:3-12

⁴³ Iesu roe waekilakilawai aonai, Iudas, melo gagalana ruala tauna ta, ekwarato. Taunilimalima gutuma maki ia ria mageria vetali kativara e gapa. Ira Rupu Veaga velera kamura, e rova gevevega-ripagiawai talimara, e Iuda velera na getugurato. ⁴⁴ Lewa talimana na vegailia ta evaikila-maavurato, netiwato, “Pana velavua talimana voa; pio gapi-talia, pio vaiagoa gomi gemi vegita-tago kapulenai.”

⁴⁵ Iudas ekwarato aonai, rorirori eagoto Iesu genai, ne evaikilaato, “Vevega-ripa talimamu o!” ne evelavuatedo. ⁴⁶ Ne vetali talimara na gegapiato, geligoligoato.

⁴⁷ Na vonai eruga-tagowai talimana ta, gena vetali kativana einu-vagiato, eavuato, ne Rupu Veaga vena kamuna gena vetugunagi talimana tegana epati-vagiato. ⁴⁸ Iesu na evaikilarato, netiwato, “Au karoverave kakona ta avaivoana? Gaurai gomi pogo vogomai au gapigapiku, magemi vetali kativara e vevagi gapara? ⁴⁹ Toma mapararai au gomi lagami ai Rupu Veaga aonai avevega-ripawai, na ati gogapikuto. A eia e Puka Veaga aonai getalo-kuneato kilana vega-taunataunana ulanana.”

⁵⁰ Gena melo maparara na geraka-kwaniato, geraka-lovolovoto.

⁵¹ Melo valigu ta kopina kovagona, na rapuga kianamo tauniparana eligo-gavuato, Iesu mulinai elakato. Ia maki gegapiato, ⁵² na gena rapuga gimarai eraka-kwaniato, kopina kovagona eraka-vevilito.

Iesu kaonsela wailarai
Mataio 26:57-68; Luka 22:54-55; 22:63-71;
Ioane 18:13-14; 18:19-24

⁵³ Ira na Iesu gevaiagoato Rupu Veaga velena kamuna genai, Rupu Veaga velera kamura, Iuda velera, e rova gevevega-ripagiawai talimara maparara gelaka-koukouto. ⁵⁴ Petero na Iesu elakaguiato, na mavepakana eagoto neamo, Rupu Veaga velena kamuna gena numa kanana aonai elaka-togato. Vonai vegitatago talimara nuganugarai evetanuto, kalova na etunuwai.

⁵⁵ Rupu Veaga velera kamura e Iuda geria kaonsela talimara maparara na Iesu veakwaregana kwalana ta getavuato, na ta ati gerawaliato. ⁵⁶ Taunilimalima gutuma geria opakau kilara na geroliawai, na geria kila ati gekwapunawai. ⁵⁷ Ne talima reketa geruga-itito, nee opakau kilara gekilagirato, negetiwato, ⁵⁸ “Ai na ia gena kila paga kamonagia, nepetiwa, ‘Au na etau-nilimalima gimara na gekalaato Rupu Veagana pana lovoa, toma toitoi aorai mapana kalaa, ati gima kalakalana rupuna.’ ” ⁵⁹ Na ira geria veroliopakau kilara ati gekwapunato.

⁶⁰ Ne Rupu Veaga velena kamuna wailarai erugaitito, ne Iesu erenagiato, netiwato, “Goi ati pono vega-gele? Eira na goi gerolimuna kilara rakavetaina?” ⁶¹ Na Iesu ati ekilakilato, e ati evega-gelerato. Gaurai Rupu Veaga velena kamuna na maerenagi-waiato, netiwato, “Goi Keriso, gevega-namaana Palaguna Natuna?” ⁶² Iesu na evega-geleato, netiwato, “Talimana au ea! Gomi na Taunilimalima Natuna roe nea pio

gitaa, Tiavu Palaguna gimana ripanai pene tanu, e kupa iloara atara na pene vogomai!”

⁶³ Ne Rupu Veaga vena kamuna na gena rapuga eraleato, netiwato, “Rakagau gaurai talimara roe ata tavorana? ⁶⁴ Palagu vega-rakavana kilana pogo kamonia. Gomi rakagau no-gotina?” Ira maparara gekilato, “Pene kwaregamo nea.”

⁶⁵ Ne reketa na gekainuato, matana gekumugavurato, gerakavaleato, gevaikilaato, negetiwato, “Goi peroveta talimana, pe ono kilagia, rai na pekwarimu?” Ne vegetatago talimara na gegapiato, gimara na geapariato.

Petero na Iesu eopa-tagoato

Mataio 26:69-75; Luka 22:56-62; Ioane 18:15-18; 18:25-27

⁶⁶ Petero roe voa numa kanana aonai, Rupu Veaga vena kamuna gena vetugunagi vavenera ta eagoto. ⁶⁷ Ia na Petero kalova na etunuawai egitaato, ne egita-gainagainato, evaikilaato, netiwato, “Goi maki Iesu, Nasareta tauna, goti golouvowai, okwaruawai.” ⁶⁸ Na ia eveopatago, netiwato, “Au ati ripaku goi rakagau okilagiana,” ne elakatito kana vanagina na, ne kokoloku ekogoto.

⁶⁹ Vovetugunagi vavinena na maegitaato, ne vonai geruga-tagowai talimara evaikilarato, netiwato, “Talimana ta goi nea.” ⁷⁰ Petero maeveopatago. Ati lovana, ia laganai geruga-tagowai talimara na gevaikilaato, negetiwato, “Taunatauna, goi maki ia goti golakavowai talimamu ta, kwalana goi Galilea taumu.” ⁷¹ Na Petero na evaikilarato, netiwato, “Aikina kinavagi,

avaikila-taunataunamina, gomi na gokilagiana talimana au ati ripaku.”

⁷² Kokoloku vega-ruala maekogoto, Petero na Iesu gena kila etugamagi-rawaliato, ekilato, “Kokoloku vega-rualana rogoti ere kogo aonai, goi vega-toitoi pono veopa-tago.” Ne etagi-rakavarakavato.

15

Iesu Pilato wailanai

Mataio 27:1-2; 27:11-14; Luka 23:1-5; Ioane 18:28-38

¹ Amoamo valiguvaliguna, Rupu Veaga velera kamura, Iuda velera, rova gevevega-ripagiawai talimara, e kaonsela talimara maparara na gevega-taunataunaato. Gaurai Iesu geligoligoato, gevaiagoato, Roma kavana na Pilato geve veniato. ² Pilato na erenagiato, netiwato, “Goi Iuda talimara geria king pa?” Iesu na evega-geleato, netiwato, “Pa, okilagiana nea.” ³ Ne Rupu Veaga velera kamura na Iesu geroliato, kila vogo gekilagirato. ⁴ Pilato na maerenagi-waiato, netiwato, “Goi ati pono vega-gele? Ono gitaa, goi atamu ai metau vogo gekilagirana.” ⁵ Na Iesu ati ekilakilato, gaurai Pilato eaovoaovoto.

Pilato na Iesu gena kwarega ekilagiato

Mataio 27:15-26; Luka 23:13-25; Ioane 18:38–19:16

⁶ Vanagivanagi Pasova velekwana tomanai Pilato na ira geria tipura numanai etaluna, pia kilagia talimana ta, etugu-atiawai. ⁷ Volaganinai talima ta arana Barabas, ia tipura numanai etaluwai talima reketa ria, kwalana gegalamato aonai,

talima ta gevagi-kwaregaato. ⁸ Ne gutuma vonai gekoukouto talimara Pilato genogiato, ekalana vetaina mapene kalaa. ⁹ Pilato na erenagirato, netiwato, “Gomi goririwana au na Iuda talimami gemi vele ana tugu-atia pa?” ¹⁰ Ia ripana, Rupu Veaga velera kamura geria velivu pakunai, Iesu ia gimanai getaoato.

¹¹ Na Rupu Veaga velera kamura na taunilimalima aora geganirato, Pilato na Barabas pene tugu-atia. ¹² Ne Pilato na maerenagirato, netiwato, “Na eIuda talimami gemi vele nogotina eraka ana kalagi-tiwaa?”

¹³ Ira geparalato, negetiwato, “Ono satauroa!” ¹⁴ Pilato na erenagirato, netiwato, “Rakagau gau-rai, raka kala rakavana ekalaato?” Na maparara geparala-vigirageto, negetiwato, “Ono satauroa!” ¹⁵ Pilato gena ririwa votaunilimalima gutuma aora pene vega-namara ularana, ia na Barabas etugu-atiato, na Iesu gekwariato mulinai, evenirato pia satauroa.

Iesu gevegarevegare-agiato

Mataio 27:27-31; Ioane 19:2-3

¹⁶ Vetali talimara na Iesu gevaiagoato kavana gena numa aonai, ne taukavara maparara gekea-koukourato. ¹⁷ Ne rapuga kalovakalovana gevega-rogiato, repa na gauna gau vekalavekala gevatuato, noowane kraon, ne Iesu repantai getao-kauato. ¹⁸ Ne gevega-namaato, negetiwato, “Iuda geria King o, toma namana!” ¹⁹ Ne golo toki na repa na gekwariwai-kwariwaiwai, gekainiuato, getiutali-veniato, gealiruputali-veni-opakauato.

²⁰ Gevegarevegareagi-gatuato mulinai, rapuga kalovakalovana gegaivagiato, gena rapuga taunatauna magevega-rogiato. Ne gevaiatiato pia satauroa ulanana.

Iesu gesatauroato

Mataio 27:32-44; Luka 23:26-43; Ioane 19:17-27

²¹ Kureni talimana ta arana Simona, Alesanda e Rufas tamara, kuni vanugana taa na evogomaiwai, vetali talimara na gelaunagiato Iesu gena satauro ene vuua.

²² Ne Iesu gevaiagoato kapu ta arana Gologota, ganina “Repa Gavana Kapuna.” ²³ Ne ira na vine nanuna, viti vega-keina mulagana arana muro goti gekao-veviliato, geveniato, na ati eniuato.

²⁴ Ne gesatauroato; gena rapuga pakurai kati ulana gekalaato, ne gewarerato ira vekarawarai.

²⁵ Amoamo oragauna taulavati kwapuna (9 koloko) kavanai gesatauroato. ²⁶ Rakagau pakunai gesatauroato kilana satauro atanai eve-taina getaloato, “TUDA TALIMARA GERIA VELE.”

²⁷ Lema talimara ruala maki Iesu ria gesataurorato, ta ripana kavanai, ta kaulina kavanai. [²⁸ Voanana Puka Veaga aonai getalo-kuneato kilana evega-taunataunaato, netiwato, “Ia kala rakava talimara ria geagi-kouato.”]

²⁹ Gelaka-vanagiwai talimara na kila rakavara geveniawai, repara gekwarakwararawai, negetiiwai, “Ei, goi okilato Rupu Veaga pono lovoa, toma toitoi aorai mapono vega-ruga-waia notiwato!

³⁰ Satauro kukuna na ono mairigo, matotaumu ono vevega-maguli!”

³¹ Rupu Veaga velera kamura e rova gevevega-ripagiawai talimara na maki vekarawarai eve-taina gevegarevegare-agiato, negetiwato, “Ia na talima polura evega-magulirato, na matotauna ati evevega-magulina!” ³² Keriso, Isaraela talimara geria vele, satauro na ewagumonamo ono mairigo ai wailamai ai, pe paia vega-taunataunamu!” Iesu goti gesatauro-kourato talimara ruala na maki gevaikila-rakavaato.

Iesu gena kwarega

Mataia 27:45-56; Luka 23:44-49; Ioane 19:28-30

³³ Oragauna 12 koloko evegapiato aonai, tanopara maparana mukuna na egapi-gavuato; mukuna emiato, pene ago, oragauna 3 koloko.

³⁴ Oragauna 3 koloko kavanai Iesu elailaito, netiwato, “Eloi, eloi, lama sabaktani?” ganina, “Au geku Palagu, au geku Palagu, rakagau gaurai au poraokwaniku?” ³⁵ Iesu laganai geruga-tagowai talimara reketa gekamonagito, ne gekilato, “Tokamonagi, Elia ekeaana.”

³⁶ Ne talima ta erakato, nanu eromagiana gauna ta egapiato, vine nanuna vevokaina aonai epia-raiato, toki ai ekwanu-kauato, ne etugu-rageato Iesu na ene niua ulanana, netiwato, “Ita gitaa, Elia pene vogomai, penema gapi-rigoa pa?” ³⁷ Ne Iesu elailaito mulinai ekwaregato.

³⁸ Ne Rupu Veaga aonai veaga iwavagi kovogana vega-gelogavuna rapugana (ketin) evetovi-kavalugato, kava ruala, kukuna na pene verigo kapulenai. ³⁹ Roma vetali velena Iesu wailanai eruga-tagowai, gena lailai ekamonagiato e raka ekwarega-tiwato egitaato,

ne ekilato, “Taunatauna vegata, etalima e Palagu Natuna!”

⁴⁰ Garegare reketa maki gemoalewai, kiata rau ai gerugato, aorai Maria, Magadala garena; e Maria, Teimiti keina e Iosepa tinara; e Salome.

⁴¹ Galileiai egaregare Iesu mulinai gelakawai e ia vetugunagina geago-veniwai. Gare vogo ia ria Ierusalem ai gemarageto garera maki vonai.

Iesu getoleato

Mataio 27:57-61; Luka 23:50-55; Ioane 19:38-42

⁴² Volavilavi velekwa pia kala-maavua, Tapati tomana rogoti ere gapia aonai. ⁴³ Iosepa, Ari-matea vanuga na talimana, genugagi-rageawai kaonsela aorai talimana ta, Palagu gena Basileia ealoawai talimana, Pilato genai eagoto, ne enoginamanamaato, Iesu tauniparana pene gapia netiwato. ⁴⁴ Pilato ekamonagito Iesu warau ekwaregato, nugana eketo-vagito, gaurai vetali velenaekeato, erenagiato, netiwato, “Taunatauna, Iesu pekwarega pa?” ⁴⁵ Ne vetali velenaekeato na Iesu gena kwarega evega-taunataunaato vou, Iesu tauniparana Iosepa eveniato. ⁴⁶ Voia mulinai Iosepa na rapuga kulokulo namana ta evoiato, ne Iesu egapi-rigoato, rapuga na ekumuato. Kala kapuna vatu kovoganai evetao-togaato mulinai, vatu kamuna na vanagi ekule-gavuato. ⁴⁷ Maria, Magadala garena, e Maria, Iosepa tinana, na etaoato kapuna gegita-veakauato.

16

Iesu ekuliiti-waito

Mataio 28:1-8; Luka 24:1-12; Ioane 20:1-10

¹ Tapati eaikito mulinai, Maria, Magadala garena, e Maria, Teimiti tinana, e Salome mulara maponana namana gevoiato, pia ago, Iesu tauniparana pia rigaa ulanana. ² Epetoma toma tovoovona pa Sandei, amoamo garo kagena etugu-rageana nea, kalai geagoto. ³ Ne matotaura gevegupuwai, negetiwato, “Rai na vovatu-para kala gekou-gavuagiato, gauna eneve kulegerevagia?” ⁴ Na gepoe-agoto aonai, vovatu-para pakai emia-tagowai. ⁵ Ira kala kovogana aonai gelaka-togato, malaga valigu ta gegitaato, ripa kavanai etanuto, gena rapuga kulokulo e moga loki, gaurai nugara gegolugolu-rakavato.

⁶ Ia na evaikilarato, netiwato, “Ragai iokali, au ripaku gomi Iesu, Nasareta tauna, gesatauroato talimana gotavuana. Ia pekuliiti-wai! Ia enai aikina, getaoato kapuna iomai-gitaa. ⁷ Gaurai ioago, gena melo e Petero pio vevega-ripara, nopiotiwa, ‘Iesu pene kune Galileiai. Vonai vou piove gitaa evaikilamito gelegelenai.’ ”

⁸ Ne vogare gelakatito kala aona na, kwalana nugara gegolugoluto e tauniparara gepilupiluwai gaurai. Talima ta maki ati gevaikilaato, kwalana gekalito.

Maria, Magadala garena, na Iesu egitaato

Mataio 28:9-10; Ioane 20:11-18

[⁹ Epetoma toma tovoovonai, elagani-mamamaawai, Iesu ekuliiti-waito, ne Maria, Magadala garena, genai evevega-matagai-kuneto. Ia genana palagu rakavara taulatoi kwapuna egui-atirato. ¹⁰ Ia eagoto, ne Iesu mulinai gelakawai talimara geria aovitiviti e

tagi aonai evararato. ¹¹ Gekamonagito Iesu pemaguli, Maria na egitaato, na gena kila ati gevega-taunataunaato.

Rauparai talima rualana Iesu gegitaato

Luka 24:13-35

¹² Voia mulinai ira taura rulala kapu taai geagowai aonai, Iesu geriai evevega-matagaito, na gitagitana eirauto. ¹³ Gaurai taura ruala gewaikuleto, taukavara gevararato, na geria kila ati gevega-taunataunaato.

Iesu gena melo geriai evevega-matagaito e ia na tiavu evenirato

Mataio 28:16-20; Luka 24:36-49; Ioane 20:19-23

¹⁴ Voia mulinai gena melo gagalana kwapuna geganiganiwai aonai, geriai evevega-matagaito, egolorato, kwalana ati geria kamonagi e geria ao gaoka-poro gaurai, kwalana kwarega na ekuliiti-waito mulinai, gegitaato talimara geria kila ati gevega-taunataunarato. ¹⁵ Ne evaikilarato, netiwato, “Iolakaa, tanopara mapararai Vali Namana taunilimalima maparara wailarai pio vopatagia. ¹⁶ Rai na eVali Namana pene vega-taunataunaa e bapatiso pene gapia tali-mana pene maguli, na ati pene vega-taunataunaa talimana Palagu na rakava voina pene venia. ¹⁷ Gevega-taunataunana talimara evegailia kamura ria pia kwapuna: Ira palagu rakava au araku ai pia gui-atira. Karo valigura irauraurai pia kila. ¹⁸ Gelema pia gapi-itira, kwarega garikira pia niura, na ati pia vega-rakavara. Gimara viti talimara atarai pia tao-kaura, ne viti talimara pia nama.”

*Iesu Palagu na egapi-rageato kupai
Luka 24:50-53; Apostolo 1:9-11*

¹⁹ Iesu Velekou na evaikilarato mulinai, Palagu na egapi-itiato, kupai everageato, ne Palagu ripana kavanai etanu-talito. ²⁰ Na Iesu gena melo gelaka-lovolovoto, kapu mapararai geve vopatato. Velekou maki ira ria geinagulu-kouwai, e geria kila evega-taunataunarawai vegailia kamurai.]

VEKAPAWAI VALIGUNA
The New Testament in the Kalo Dialect of the Keapara
Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Kalo long Niugini

Copyright © 2005 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Kalo (Keapara) (Keapara)

Dialect: Kalo

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

0d2a28c6-23b2-5919-8f17-cadd5635ef22